

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
 Budapest, V. Váczi körút 28.
 hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt —
 Fél évre 4 » —
 Negyedévre 2 » —
 Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

— A kormány elismerése. — »Vegyes kisdetek» Irtá: Palágyi Lajos. — A nagy cséplőgép — Az orsz. izr. tanítóegyesület: Haber Samutól. — A jubileumi gyűlések. Schön Bernáttól. — A poroszországi Tiszaeszlár — A nyomor Izraelben. — A két kulaacosok. — Kelépczéhen. Szabolcsi Miksától. — A Kossuth-dal — héber nyelven. — Az erősek. Bernstein A. elbeszélése. Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. július 10) 5652. Tamuz hó (29 napos) 15-ike. Hétfő 16-ika. Kedd 17-ike. Siveo-Oszor-Betamuz-bőjt-napja. Szerda 18-ika. Csütörtök 19-ike. Péntek 20-ika. Szombat 21-ike. Hetiszidra: Pinchasz. Haftorah: Jeremiás első fej

A kormány elismerése.

A magyar zsidó tanítóság, melynek javarésze e héten a fővárosban gyűlt egybe országos egyesületük 25. évfordulóját megünnepelendő, a díszülésem a magyar kir. vallás és közoktatásügyi miniszter képviseletében megjelent Szuppán Vilmos, igazgatótól oly szavakat hallott, melyek örök dicsőségére válnak a magyar zsidó tanítóságnak és melyek megérdemlik, hogy arany betűkkel jegyzetessenek fel a magyar zsidóság történetében. Nyílt, feltétlen elismerését tartalmazzák azoknak az érdemeknek, melyeket a zsidó felekezeti iskola, a zsidó tanítóság a magyar állameszme, a magyarság és a magyar hazafiság terjesztése és erősítése körül szerzett. Szolgáljon e beszéd buzdításul nemcsak tanítóinknak, kiknek a dicséret első sorban szólott, nemcsak az egyesületnek, mely a kormány képviselőjének beszédére mindig büszkén hivatkozhatik, de szolgáljon buzdításul a zsidó hitközségeknek is, a zsidó iskolák fenntartóinak.

Adjuk szósz szerint a beszédet, mint azt a magyar tanügy körül sok érdemet szerzett kiváló tanférfiu a közoktatásügyi miniszter nevében elmondta:

Tisztelt közgyűlés!

Csáky Albin gr. vallás és közoktatásügyi miniszter ur ő excellentiájának megbízása folytán van szerencsém önök körében megjelenni.

Teszem ezt nagy örömmel, teszmem ezt nagy megelégedéssel: 25 év munkálkodása adott alkalmat a mai ünnepélyre. 25 év hosszú idő, nemcsak ez ember életében, hanem az intézmények, egyesületek életében is.

Ezt a 25 évet, melynek végét ma érjük meg, nagyban emeli jelentőségben és fontosságban az a körülmény, hogy csaknem egybe esik népiskolai alaptörvényünk fennállásának 25-ik évfordulójával.

Ez a törvény adott alkalmat és szolgáltatta az alapot arra, hogy hazánk népiskolai közoktatásügye megizmosodott, nem várt fejlődésnek indult; új iskolák keletkeztek, gyarapították a tanítók száma, a tanítók képzettsége emelkedett, az irodalom bővült, szóval egy oly fejlődés állott be, minő hazánk történetében példátlan. Ezen 25 év munkájában *nagy része volt az izraelita tanítóságnak és tanító-egyesületének.* Nagyon természetes, hogy mikor a népiskola maga fejlődött, melylyel csaknem egy időben keletkezett a népoktatásügyi törvény, közreműködött ezen egyesület azon czélok elérésében, melyeket a törvény kitűzött. Nem az én feladatomban elősorolni mindazt, miket az egyesület tagjai a haza és az izraelita tanítóság érdekében tettek. Hallottuk ezt már és lesz is alkalmunk hallani. Én csak két mozzanatot kívánok kiemelni.

Az egyik, hogy midőn a magyar nyelv terjesztéséről, a magyar államiság iránti tiszteletbresztéséről és megszilárdításáról van és volt szó, mindig első sorban állottak a zsidó tanítók. Bármerre menjünk az országban, a zsidó iskolákban ott találhatjuk mindenütt a magyar nyelvet, ha nem is mindenütt mint tannyelvet, de mindenütt legalább kielégítő jó állapotban a magyar nyelv tanítását és mindenütt a magyar hazafiság

szellemét találjuk az ifjúságnál. Ez oly nagy érdeme az izraelita tanítósnak, melyért nagy hálaival tartozik neki a nemzet és a törvényhozás.

A másik momentum, nem kevésbé fontos, az, hogy az izraelita iskola tanítósa körében a paedagogiai eszmék, a szakképzettség mindig kiváló figyelemben részesültek. Bizonyítja ezt azon számos kiemelkedő férfiú, kik hazai népoktatásügyi vezérférjaink közt foglalnak helyet, az izraelita tanítóképző-intézet kiváló tanári kara, a tanügyi irodalom munkássága, melynek képviselői közt sok izraelita tanító van.

Ez arról tesz tanuságot, hogy önök körében a nemzeti szellem uralkodott és hogy ezt a missiót a tanítósnak teljes szívvvel, szép eredménnyel és legjobb sikerrel teljesíti. Az egyesület minden esetre nagyban hozzájárult ezen szép eredmények kivívásához. Az egyesület munkásságának köszönhető, hogy mindez létrejött, hogy az izraelita iskolákban ily szép hazafias szellem működik.

De ha annyira tekinthetünk is vissza, még sok munka van előttünk. De a múltban elért szép eredmény biztosítéka annak, hogy a jövőben is nagy eredményeket fog az egyesület elérni. Szükség van az egyesületre, hogy fenálljon és ne csak szellemi érdekeit ápolja az izraelita tanítósnak, hanem anyagi érdekeivel is behatóan foglalkozzék, mert az izraelita iskola fentartói között sokan vannak, kik nem respektálják a tanítók jogait. Erre nagy figyelemmel kell lenni, mert itt nem elég a kormány működése, hanem kell az egyesületé is. A legjobbat várom e működés után és ez alkalommal örömmel üdvözlöm az egyesületet működésében és átadom ő excellentiája, a minis-ter ur üdvözlését, szerencsekívánatát. (Szünni nem akaró, lelkes éljenzés és taps.)

„Vegyes kisdedek.“

»Ereszszétek hozzám a vegyes kisdedeket.«
Katholikusok és protestánsok azon vitatkoznak régóta, a magyar kormány a katolikus egyházzal afőlött tárgyal tetemes idő óta, az egész

magyarországi közvélemény azon elmélkedik, tanakodik nem kevesebb idő óta, hogy a vegyes házasságokból született kisdedek mely felekezeti nyáját szaporítsák. Legutóbb a főrendiházban, a született és kinevezett törvényhozók e házában került a kérdés szóba s felszínre jutott mind az a hamis elmélet, melylyel a magyar közvéleményt a különböző érdekek hírlapi képviselői mindaddig tévútra vezetni igyekeztek.

A zsidóságot a »vegyes kisdedek« keresztelésének kérdése közvetlenül nem érinti, mert hisz csak arról van szó, hogy a keresztény kisded katolikus, vagy protestáns legyen-e. Ámde a ki a dolgok közti mélyebb kapcsolatokat látja, nem tagadhatja, hogy a kérdés valamelyes irányban való eldöntése sok tekintetben összefügg a zsidóság érdekével is. Mert nem lehet a zsidókra közönyös, hogy felekezeti kérdésekben mily irány jut diadalra, szabad-elvűbb-e, vagy reakzionáriusabb? S nem lehet közönyös, mikép dől el az anyakönyvvezetés ügye, mert hisz a polgári anyakönyvek részleges behozatala természetszerűen első lépés azon az uton, mely az általános polgári anyakönyvvezetés felé visz. De különben is érdekli a zsidóságot a főrendiházi vita, mert tekintve azon körülményt, hogy a receptió meghiúsítására már jó eleve a főrendiházi ördögöt festették falra, — érdekes tudni, mily szellem uralkodik e középkori testületben s mily faktorok azok, mikkel a zsidóságnak számolnia kell.

E cikknek nem célja a zsidóság álláspontját a »vegyes kisdedek« ügyével szemben jelezni, — nem is felekezeti szempontból kíván e tárgyhöz szólni, hanem az érdekeken kívül eső teljes tárgyilagossággal, a magyar állampolgár nézetének kíván kifejezést adni.

Miről van tulajdonképpen szó?

Arról, hogy melyik egyház jusson több hívő báránkához. A kérdés tehát kiindulásában két egyház hatalmi kérdése. A katolikus papok azt akarják, hogy a vegyes kisdedek lehetőleg katolikusokká legyenek, — a protestáns papok ellenben lehetőleg protestánsokat akarnak a vegyes kisdedekből nevelni, a

hajsza a lelkekért indult meg s mindegyik felekezet minél több lelket akar a maga számára kaparítani. A katolikusok hivatkoznak a szülők természetes jogára, a protestánsok hangoztatják a gyengébbnek nyújtandó oltalmat. Mindkét felekezet pedig természetesen kizárólag a maga érdekének szempontjából adja elő a történelmi, dogmatikai, néprajzi, politikai stb. érvek egész tárházát.

Különösen sokszor hallottuk emlegetni a szülők természetes jogát, — ámde vajmi ritkán hallottunk a józan ész természetes jogáról.

Mert a szülők természetes joga nem valami örök és változhatlan. Hisz tudjuk, hogy volt idő, midőn a szülő a gyermek élete fölött rendelkezett s gyermekét büntetés nélkül megölhette. Mit mondanának ma a szülők természetes jogának hangoztatói, ha valaki ma vissza akarná állítani a szülők hajdani hatalmát, mely korlátlanul rendelkezik a gyermekek fölött? — Ime, a szülők természetes jogait minden irányban szabályozta, megszorította a társadalom s az állam rendje. Így többek közt a szülő köteles gyermekét iskoláztatni stb. stb. Általában különböző korok különbözőképp állapították meg a szülők természetes jogait, így például az ó-korban Sparta a minimumra redukálta a jogokat s az egész ifjúságot a szülők hatásköre alól kivonta. Ne feledjük, hogy nem csak a szülőknek, hanem az összességnek, az államnak is vannak természetes jogai s ezek a jogok többek közt arra is felhatalmazzák, hogy úgy nevelje az ifjúságot, ahogy érdeke kívánja.

Különben is nem tanácsos az egyházi érdekek képviselőinek a természetes jogok alapjára helyezkedniök. Mert ha mindenáron a természetes jogokat akarnák életbe léptetni, a népek olyan természetes jogokon alapuló kívánalmakkal állhatnának elő, melyek az egyházakra nézve veszedelmesekké válhatnának. Így például természetes joga minden embernek, hogy a maga világnézetét maga állapítsa meg. Természetes joga minden embernek, hogy a maga eszével gondolkodjék, a maga szívével érezzen. S természetes joga, hogy olyan legma-

gasabb világnézetet, illetőleg vallást állapítsa meg magának, a milyen neki tetszik. Mit mondanának a kath. főpapok, kik a természetes jogok alapján állanak, ahhoz, ha az ő érvelésükkel valaki azt követelné, hogy engedtessek meg mindenkinek tetszése szerint a saját egyéni hitvallásának megállapítása? S mit mondanának, ha valaki azt követelné a természetes jogok alapján, hogy ne legyen szabad a kisdedek valamelyes magasabb világnézet számára jó eleve praeparálni, ne legyen szabad a kisdedekre oly vallást oktroyálni, melyet esetleg később elvetnek, hanem bizassék rájuk, hogy mire felnőnek, maguk válaszszanak maguknak vallást? Vajjon mit mondanának a természetes jogok védői a jövő nemzedék eme természetes jogai ellen? Bizonyára azt, hogy veszedelmesek és károsak.

Ahogy a szülők, az egyesek birnak természetes jogokkal, úgy meg van az összességnek is a maga természeti joga. Ez a jog pedig felhatalmazza arra, hogy olyan generációt neveljen, amilyen neki, vagyis az összességnek szolgál. Ha az összesség érdeke azt kívánja, hogy a vegyes kisdedek nem szerint apjuk, vagy anyjuk vallását tartoznak követni, erre az összességnek természetes joga van, mely fölötté áll a szülők természetes jogának.

Már most csak az a kérdés, hogy az összesség érdeke mit kíván, — mert amit ez az érdeke kíván, az lesz a jogos és az lesz a természetes. Nos hát, a magyar összesség érdeke azt kívánja, hogy itt ez országban egyik felekezet se gyarapodjék a másik rovására, s ha már beleestünk a felekezeti sbe, legalább harmonikusan ellensúlyozzák egymást a különböző felekezetek. A magyar állam természetes érdeke és természetes joga, egyik felekezetnek sem adni több hatalmat a másiknál s a mai rendszert annál is inkább fenntartani, mert a különböző felekezetű vegyes kisdedek, kik egy szülői házban nevelkednek, egymás iránt türelmességet tanulnak s így az életben uttörői lesznek a felvilágosodásnak, a felekezetek közötti békének. Az összesség természetes joga, humánus polgárokat nevelni s erre igen alkalmas a vegyes kisdedek intézménye s igen

czélszerű az, hogy a leányok anyjuk, a fiuk pedig apjuk vallását követik. Azok a gyermekek, kik egymás személyét szeretik, nem fognak egymásban pogányokat s eretnekeket látni s nem fogják egymás vallását gyűlölni. Ime a most fennálló rendszernek messze kiható kulturális jelentősége!

A magyar állam természetes joga, hogy a maga létét, kulturális fejlődését, benső békéjét biztosítsa s mily semmiséggé törpül e természetes jog mellett a szülőknek mostanság annyiszor hangoztatott s teljesen roszul értelmezett természetes joga!?

Palágyi Lajos.

— **A nagy cséplőgép.** Nagy feltűnést keltett a főrendibázi viták alkalmával, hogy Szilágyi Dezső nem emelt szót. A nagy cséplőgép kezdett izegni mozogni. A kerekek már lendülni látszottak — szorgosan jegyeztetett, azonban a cséplőgép alighogy megindult volna mozogni, hirtelen elakadt. Némelyek szerint oly erős kalászkodnak lecséplésére, mint a minőt Vaszary, Schlauch és gr. Zichy Nándor termelnek, nem bir a cséplőgép elég erős szerkezettel! Egy másik verzió szerint a gépezetből a képviselőházi budgetviták alkalmából becsepegtetett liberális eszmék olaja a főrendiházban uralkodott tikkasztó légáramlat következtében annyira kiszáradt, hogy, az egész szerkezet veszélyeztetése nélkül, azt nem lehetett volna működtetni. Még mások szerint Szilágyi Dezső aszerint felel, vagy hallgat, a milyen közönséggel találja magát szemben. Rágalmazók pláne azt állítják, hogy a ki a Nemzeti Casinóban hallja őt érvelni, azt hiszi, hogy egy teste hasonmása beszél és hogy a cséplőgép, mely a parlamentben füstöl és dübörög, ott egész nesztelenül működik.

Tény az, hogy a demokratikus és nemesak névleg liberális elemek nagy csalódást értek; hogy akkor, midőn azon kérdések tárgyaltak, melyek mikénti eldöntésétől fog függni a családjog megalkotása, a vallásszabadság és a receptió kérdése, oly alkalommal, midőn a liberalizmus körül szerzett érdemekben gazdag veterán Szontagh Pál — maga ellen zudította a clericális elemeket: Szilágyi Dezső nem talált

egyetlen egy szót sem, melylyel az ő tárczáját oly közelről érdeklő vitát saját liberális eszméivel megvilágította volna.

De hát mi csak regisztráljuk a nyilatkozó részleteket a nélkül, hogy a magunk részéről itéletet mondanánk az incidens felett.

Megvárjuk, hogy cselekedjék, és tettei szerint fogunk itélni.

Hiszen utóvégre is el fog előbb utóbb dőlni, vajjon a parlamentben dübörgő cséplőgép, vajjon a Casinóban nesztelenül működő szerkezet, avagy a főrendiházban hallgató Szilágyi — felel e meg azon képnek, melyet felőle alkotnunk kell.

Addig pedig azon vitáról, melynél nevezetesebb már évek óta nem zajlott le, Clio csak annyit jegyezhet fel, hogy — Szilágyi szorgosan jegyeztetett.

—r. —nn —r.

Az „orsz. magy. izr. tanító-egyesület.”

— Negyedszázados jubileuma alkalmából. —

Még mult évi szeptember hó 27-én telt be 25 esztendeje annak, hogy az egyesület, melynek neve e sorok élén szerepel, Meissl F. A. dr. bold. pesti főrabbi elnöksége alatt megalakult. Ezt az első nagyobb nyilvános aktust esztendőkönn át tartott kísérletezés előzte meg, mely minden egyes megnyilatkozásában oda irányult, hogy segítsen azokon a nyomoruságos viszonyokon, melyek között a század második felének kezdő másfél tizedében különösen a zsidó ifjúság tanítói túlnyomó részben éltek.

Az 1840 XXIX. t. cz. megadta a hazai röghöz kötöttség lehetőségét, az 1846-ban eltörölt türelmi-adó Magyarország és zsidó fiai között szorosabbra fűzte a kötelekeket, s a szabadságharcot megelőzőleg fogant szabadelvű eszmék és az ezekért folytatott küzdelmek teljesen összeforrasztották a zsidóságot hazájával.

A ghetto falainak tünedezése mind tágabb tért engedett a modern művelődésnek. A befogadottak ismerni akarták azt az új világot, melybe kerültek. A chéderek mellett, sőt azok helyébe sorra nyíltak a világi tárgyakkal is foglalkozó iskolák, melyeknek új tanerők kellek. És mert itthon nem akadt elég, az ötvenes évek különben is német emlékönn táplálkozó műveltségének terjesztésére hozták a külföldi erőket. Az új helyzet zavart idézett elő a községek anyagi viszonyaiban; a chéderek kis igényü, más foglalkozásu tanítóit nem tudták hová tenni s ezek mellett a modern művelődés alapveitőiről is kénytelenek voltak gondoskodni.

Ezenfelül a remények, miket a 40-es évek vívmányai után a zsidóság táplált a szabadságharc leveretése

után mindinkább pusztultak, a szellemi átalakulás tényezői kiket eleinte örömmel láttak, teherre kezdtek válni, mert élő tanujelei voltak a csalódásnak s a szabadságharcz és kiegyezés korszaka között így fejlődött a modern műveltség tanítóinak vigasztalan képe.

Mikor a lenyűgözött nemzet újra ébredezni kezdett s vele együtt a zsidóság reményei is éledtek, a zsidó nevelés kezdő munkásai is előállottak az ő jogos kívánságaikkal. A bold L ö w Lipót – a zsidó felekezeti iskolának is a feledhetetlen nagyja – által szerkesztett »Ben Chananja« volt az ösztökélő. Ott buzdított az egyesülésre a tudós szerkesztő, továbbá B u x b a u m Henrik, a pozsonyi tanító, ki ép a mult hó 29-én ülte meg működésének 40-ik évfordulóját és S t u m m e r József, a mult év végén elhunyt szegedi tanító. Az elhunyt derék Reich Ignác-féle Beth-El az égető kérdés megoldását pályakérdés kitűzésével akarta siettetni, melynek nyertese E h r e n t h e i l Mór, akkori győri tanító, a kiváló héber stílusza és költő, volt és a F i s c h e r (Halász) Náthán »Jüdisches Schulbote«-ja, meg az E h r e n t h e i l »Jüd. Schulzeitung«-ja is megtették a magukét.

A kezdeményezés munkálatait Meisel rabbi és Lederer Ábrám vezették, akik 1866 június havában tanító segélyegylet alakítása céljából egy ily irányban működő bizottság nevében felhívást intéztek a magyarországi zsidó tanítókhoz. A talaj termékeny volt, hitközségek és egyesek vállalkoztak az eszme pártolására és az 1866. szeptember 27-én Meisel rabbi elnöklete alatt megtartott alakuló közgyűlésen, melyen 52 tanító volt jelen, már 189 tag (közülük 6 alapító és 9 pártoló) belépéséről adtak számot.

És azután megkezdődött az egylet működése, még pedig a kezdet kezdetétől fogva mindjárt m a g y a r nemzeti szellemben, amiről az első közgyűlésről Bauer M. jegyző által felvett jegyzőkönyv nyelve is tanuskodik.

Az 1867-iki 2-ik közgyűlésen a magyar zsidóság törvényes egyenjogusításának közvetlen küszöbén Meisel rabbi, ki maga nem igen volt a magyar nyelv ura, a magyar nemzeti szellem számára kellő tért és arra való mivelőt akarván az egyesületnek adni, L ö w Lipótot ajánlotta maga mellé tiszteletbeli elnöknek. Az akkori szegedi rabbi szép magyar levélben el is fogadta a választást s egyszersmind röviden, de igen szerencsés kézzel körvonalozta azokat a célokat, melyeknek követését mi ma is az egylet v á l t o z a t l a n hivatásának tartjuk

Az ezt követő két közgyűlés ezután kellő súlyt fektetett a pedagógiai kérdések tisztázására, még pedig hitfelekezeti szempontból is.

Az 1870-71. esztendőök főként az anyagi viszonyok rendezésére irányuló törekvések képét nyújtják, e mellett azonban 1871. a nemzeti eszme didadala tekintetében is forduló pontot jelent, a mennyiben a magyar zsidó

iskolák megmagyarosítását az egyesület programmszerű céljává tette.

Az 1872-ik év az egyletet Friedmann Mór a'elnök buzgalma folytán az anyagi megizmosodás ujára tereli. Az 1873-ik év jelentőségét az egylet által kiadott magyar sidur adja meg. A rákövetkező évből ismét a tanítók helyzetének javítása és a zsidó iskolák megmagyarosítására irányuló törekvés a vezérmotivum. 1875-ben az egylet a közoktatásügyi minisztertől és az országgyűléstől jogviszonya rendezését kérelmezte s e tárgyban a II-ik egyetemes tanítógyűlés elé is memorandumot terjesztett. E törekvéseknek följegyzésre méltó sikere csak az, hogy az állami tanítói nyugdíjintézetbe a zsidó tanítók is bebeléphettek. Az elhunyt L ö w Lipót emlékére az évből létesítettek alapítványt s ez évből indították meg az egyesületi szaklapot S z á n t ó Eleázár szerkesztésében, mely azóta az egyesületi élet jelenségei mellett úgy az általános, mint a felekezeti tanítás kérdésével is foglalkozik.

Az egylet tevékenysége innen fogva a könyvkiadásokban kulminál. 21 különféle tankönyv került ki egise alatt, melyek között Imakönyv, Mózes V. könyve és a bibliai történet eddig 17,000, a többi pedig 201,000 példánnyal szerepel. Érdekes, hogy magából a magyar imakönyvből máig 86,000 drbot nyomattak.

A paedagogiai tevékenység így jó részt gyakorlati tere szorult, mely az egylet tiszta jövedelmét is 1874. óta majd tizenötezer forinttal, tehát a 36,000 frtnyi vagyonnak közel felével gyarapította. A tankönyvek készítésénél különben a magyar nemzeti és felekezeti jelleg az irányadó. Ily értelmű határozatot hoztak 1878-ban a a készülő egyleti olvasókönyvre nézve és 1880-ban W i n k l e r Vilmos érsekújvári tanító felolvasásának hatása alatt a biblia eredeti szövegének fordításában is a magyar nyelvet állapították meg.

A kormány és más hitű tanfériak méltányolni kezdték a hazafias igyekvést. A közoktatásügyi miniszter 8330-1879 sz. a. rendeletet adott ki a zsidó tanítók állandósítására nézve. 1880-ban 300 frtnyi segélyt utalványozott a magyar fordításu biblia kiadási költségeire. K i s s Áron dr. pedig a Néptanítók lapjának 1881-ik évfolyamában a K á r m á n Mór dr utmutatása szerint készült egyesületi magyar olvasókönyvről szólva, örömenek ad kifejezést, hogy »a jövő zsidó felekezeti magyarság ily könyvekből tanulja e hazát s ennek multját szeretni, jövőjéért cselekedni.«

Az 1882-iki »Értesítő«-ben C s u k á s i Fülöp a hitoktatás ügyére ke di felhívni a zsidó tanítók figyelmét s ennek hatása meg is látszik az 1883-iki közgyűlésen, melyen már az anyagi javulást is konstatálják s ennek közvetlen okozóihoz G ö n c z y-hez és T ó t h Józsefhez köszönő küldöttséget menesztettek.

1884. a belső rendezkedés esztendeje és a vidéki körök 1885-ben sűrűbben bekövetkezett alakulásának előkészítője.

1886-ban a theoretikus munkálkodás föllendülését látjuk és a veszprémmegyei izr. tanítóegyesület az egyleti árvaalap létesítése érdekében megteszi a kezdeményező lépést.

Majd a tankönyv kiadás köti le újra a tevékenységet. 1889-ben más négy albizottsággal megalakul a pedagógiai szakosztály, mely B á n ó c z y József dr. élén sokoldalú munkásságot fejtett ki ugy ebben, mint a következő évben.

Azután némi zavar áll be az egyesület vezetésében az az intéző kéz (Szántó Eleázár), mely 1870. óta szakadatlanul, hol egy, hol más minőségben szerepelt, visszavonult és képzett és tájékozott erőre hagyta ugyan örökét, de míg egyrészt a 20 év óta követett irány s az ezen idő alatt szerzett tapasztalatok annyira-mennyire éreztették hiányukat, addig másrészt fejlődés-konstatálható az egyesület anyagi törekvéseinek terén, mit különösen az-árvaalap növekvése tanusit.

És midőn így az izr. tanítóegyesület történetéről, a Morgenstern I. titkár által nagy fáradsággal összeállított jelentés adataira támaszkodva, jórészt beszámoltunk, reménykedve állunk meg ez új századnegyed küszöbén. A mult bizalomgerjesztő tanulásaiból levonjuk a konzekvenciákat a jövőre nézve is és a megizmosodott, erőben és tehetségben gyarapodott egyletben továbbra is a zsidó felekezeti iskola támaszát, a magyar nemzeti eszme apó-lóját és a zsidó tanítói kar érdekeinek ernyedetlen gondozóját kívánjuk látni.

Összetartás, egyetértés, a közös célok követése a multnak átadott negyedszázad során is megteremté a maga gyümölcseit, annál inkább kecsegtet hát sikerekkel a férfi korba lépett egylet jövőndője.

Haber Samu.

*

A jubileumi ünnep és közgyűlés lefolyásáról a következő tudósítást veszszük:

A jubileumi ülések.

Szép napok voltak ezek. Örökké felejtethetlennel mindazok előtt, kik ezekben részt vehetni elég szerencsések voltak.

Lássuk minden bevezetés nélkül a jubileum és a közgyűlés lefolyását.

A jubileum isteni tisztelettel vette kezdetét, ott voltak a több százra menő vidéki és fővárosi tagon kívül W a h r m a n n Mór, a fővárosi izr. hitközség elnöke, a vallás és közoktatásügyi minister képviselésében S u p p a n Vilmos, dr. V e r é d y Károly, Tóth József kir. tanfelügyelők, dr. Goldziher Ignác, Tenczer Pál, dr. Farkas Emil Az ünnepélyt L a z a r u s főkantor éneke nyitotta meg, mely után dr. K o h n Sámuel rabbi és az egyesület tiszteletbeli elnöke tartott oly magvas és eszmékben gazdag beszédet, hogy az egész hallgatóságot magával ragadta. A himnusz eléneklése után a sip utcai népiskola dísztermébe vonult az egész hallgatóság, hol Ó z e r Zsigmond

üdvözölvén a megjelenteket és bemutatván az előkelő vendégeket, az egyesület egész történetét felölelő nagyszabású beszéd kapcsán a diszülést megnyitottnak nyilvánította. A nagy tetszéssel fogadott szép beszéd után S u p p a n Vilmos páratlan lelkesedéssel fogadott örökké emlékezetes szavakkal tisztelte meg a hazai zsidó tanítószolgát.

Ózer elnök a beszéd hatása alatt nagyon tapintatosan köszönte meg a szabadelvűség szellemétől áthatott beszédet, mely után B á r d Rezső olvasta fel Bánóczi József dr. gyönyörű beszédét, mely többnyire felekezeti leánynevelésünk hiányaival foglalkozott. Ugy a szerző, mint a felolvasó tapssal lett megjutalmazva. Most W a l d e r Jakab Bajáról tartott igen szép alkalmi beszédet, melyben az egyesületet a mi édes anyáknak nevezte. Á d l e r Simon P a l á g y i Lajosnak erre az alkalomra írt ódáját szavaltta el általános tetszés között. Tiszteletbeli tagokul meg lettek választva: C s á k y Albin gróf, báró H i r s c h Mór, a nagy emberbarát, S z á n t ó Eleázár isk. igazgató és Ó z e r Zsigmond elnök. Délután a közgyűlés vette kezdetét, melyen először is P é t e r f y Sándor üdvözölte a zsidó tanítószolgát az Ötvös-alap gyűjtő bizottsága nevében Elnök megköszönvén a testvéregylet figyelmét, kiemelés, miszerint Magyarországon zsidó és keresztény tanító között különbséget soha sem ismertünk, sem törvényhozói testületben, sem a társadalmi élet körében. Küldöttség érkezett dr. K o h n Sámuel főrabbitól, mely küldöttség előadója jelenti, miszerint az egyesület tiszteletbeli elnöke megígérni sziveskedett, mikép ezután nemesak szóval, hanem inkább tettel fogja előmozdítani minden kínálkozó alkalommal a hazai zsidó tanítószolgát érdekeit Templomban tartott beszédét a leg-rövidebb idő alatt kidolgozza és az egyesületnek rendelkezésére bocsátja. S c h ö n József előterjeszti az egyesületnek ujonnan kidolgozott alapszabály-tervezetét, mely tervezet a részletes tárgyalás alapjául elfogadott, de az napon az élénk viták miatt csak a hetedik szakaszig volt letárgyalható. B a u m Fülöp V e s z p r é m, indítványára elhatározott, miszerint az ünnepélyes közgyűlésen tartott szónoklatokat és beszédeket külön füzetben adja ki az egyesület, mely füzetek tiszta jövedelme a létesítendő árvaalap alapjának gyarapítására fordítassék. C s u k á s i Fülöp az árva alap ügyét ismerteti, minek kapcsán határozattá emeltetett, hogy először a központi választmány utasítatik a miskolci tanítók gyűjtött pénzét bekérni, másodsor hogy az alap érintetlen legyen mindaddig, míg a tőke 10,000 forintra nem emelkedik, harmadszor pedig jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak Krausz A. fia cégnek Veszprémből és mindazoknak, kik az alap gyarapítása körül fáradoztak, és áldozatot hozni elég lelkesek voltak. A Szántó Eleázár alapítvány esedékes három évi kamatai E r d é l y i Lipót nyitrai tanítónak itéltettek oda, mint a ki a magyar zsidó

hitfelekezeti tanügyi irodalom terén érdemesítette magát erre. Ezután Ozer Zsigmond az egész tisztikarral egyetemlegesen leköszönt mire Schön Bernát indítványára a lelépő elnökök és tiszti karnak jegyzőkönyvileg köszönetet szavaztak. Tenczer Pál korelnök indítványára közfelkiáltás uján az új tisztikar a következőleg választatott meg:

— Elnök: Szántó Eleázár, Alelnökök: Csajági Béla, Reif Jakab, Pénztáros: Tolnai J. Béla, Ellenőrök: Schön József, Győri Adolf.

Központi választmány: Adler Simon, Dr. Bak Izrael, Dr. Bánóczy József, Barna Jónás, Bein Károly, Csukási Fülöp, Dallós Mór, Halász Náthán, Kondor Ignác, Kornfeld Gyula, Lederer Ábrahám, Lévai Izor, Dr. Málnay Mihály, Mandl Bernát, Morgenstern Jakab, Ozer Zsigmond, Révai Miksa, Stern Ábrahám, Tenczer Pál, Weber Soma.

Póttagok: Schichtáncz Ármin, Bárd Rezső, Kuttner Miksa, Herczka Gusztáv, Berger J. Lipót.

Vidéki választmány: Herczfeld Jakab Tata, Schön Bernát Győr, Havas Károly R-Komárom, Gömöri Ármin Kaposvár, Berger Benő Szegszárd, Baum Fülöp Veszprém, Klauber Jónás Kecskemét, Walder Jakab Baja, Kramer Miksa Vác, Szántó Ede Szabadka, Erdélyi Lipót Nyitra, Koralek Emil Vág-Szered, Schwarcz Lipót Kassa, Szép Lipót Veszprém, Klingenberg Jakab Pécs, Szontágh Jenő Szolnok, Neufeld Gusztáv Érsekújvár, Munk Béla Trencsén, Schwarz Ignác Nyitra, Löwy Mór Igló, Neuman Ármin Arad, Bányai Jakab Nagy-Becskerek, Hirsch Adolf Mezőtúr, Bun Samu Nagy-Kanizsa, Kacz Henrik Liptó-Szf.-Miklós, Bónis Menyhért Tolcsva, Weisz Miksa Galgócz.

Póttagok: Kohn Vilmos Vadkert, Wolf Adolf Szili, Keleti Sándor Sátoraljaujhely, Schor Ármin Pápa.

Szántóért Ozer vezetése alatt küldöttséget menesztettek, mely küldöttség Szántóval az élén rövid idő alatt a terembe lépén, a közgyűlés által zajos eljenzéssel fogadtatott. Tenczer Pál üdvözli az új elnököt, ki meghatottan s könybe lábadt szemekkel mond köszönetet a megtiszteltetésért, igérvén, hogy teljes odaadással azon lesz, hogy kartársai bizalmát mindinkább kiérdemelje és megszilárdítsa. Közgyűlés után bankettre gyűltek a tanítók, hol természetesen szebbnél szebb felköszöntések fűszerezték a vacsorát. Sikerrült felköszöntőket mondtak: Schön József, Pósa Lajos, Barna Jónás, Csukási Fülöp, Scheer Bernát (Baja,) Fischer (Nyitra,) Wolf Adolf (Szill,) Schön Bernát (Győr) stb. Így folytak le az egyesület szép napjai és hogy minden párttusa megszűnt és a béke helyreállt, abban nagy része van Tenczer Pálnak és a fővárosi valamint a vidéki tanítók józan felfogásának, melynél fogva egyesek a közérdeknek saját érdekeiket alárendelni készek voltak. No meg, mi tagadás benne, e becses lapnak közreműködése nagyban is hozzájárult az eszmék tisztázásához és a közvélemény megállapításához.

Schön Bernát.

Kelepczében.

A bíróságnál letéteményezett, és pontosan megjelölt acták tartalmát, melyekre e lapok multheti számában hivatkoztam és a melyekből nyilvánvalóvá lesz, hogy az orthodox közvetítő-iroda által kiadott és az orthodox közvetítő-iroda titkára által álnév alatt szerkesztett, vad fanatizmustól buzogó, a Reich Ignác szeptájához nem tartozó minden zsidót kiátkozó, a zsidóság egyenjogusítása ellen állítólag orthodoxismusból izgató lapnak — Sztérényi Bertalan szorgalmas dolgozótársa, ugyanaz a kikeresztelkedett Sztérényi Bertalan, ki a tiza-eszlári pör alatt a „Függettség”-ben hajmeresztő antiszemita vádakkal illette a zsidóságot és ki később szülőhelyén, Újpesten antiszemita lapot szerkesztett — nem bírja letagadni Weisz Dániel, az említett orthodox lapnak méltó szerkesztője sem.

Nem azért, mert tisztességesebb, mint a milyenek ismerik, hanem, mert a bizonyítékok el nem tagadhatók és mindenki számára hozzáférhetők. De midőn ezt kénytelen-kelletlen elismeri, mint a lopáson rajtakapott, raffiniált tolvaj, humort szimulál, valóságos akasztófa-humort, mely az érző emberben inkább szálnalmat kelt, semhogy bosszankodást. — Fintorral, mely nevetés akar lenni, másokat gyalázva, átsiklik a vádon, míg végül odalyukad ki, hogy antiszemita vagyok én, antiszemita dr. Simon József és antiszemita dr. Chorin Ferencz. Ez a nála mindennapi betyárkodás azonban tán kevésbé érdekli az olvasót, mint az, hogy mit mond a „Zsidó Híradó” szerkesztője arra az érdekes ujdonsagra, hogy lapjának — Sztérényi Bertalan a dolgozótársa és hogy a Sztérényi Bertalan által írottak alá ő, a „szerkesztő” ur tette nevét. E körül a vád körül mulatságos tojástánczot jár a kelepczébe jutott ciklktolvaj.

Négy oldalon át foglalkozik a leleplezéssel, (az általa aláírt válaszokat persze nem ő írta, de sugalmazta) de Sztérényi nevét egyetlen egyszer sem említi. Csak dolgozatokat fogad el tőle, melyeket — mint a mult heti számunkban említett aktákban maga a „szerkesztő” jegyzi meg — szivessegből irt neki, de nevét a világért sem említi. Per „illető” beszél róla, (mi egy kaftános és peiszes tolvajra emlékeztet, ki a lopott arany keresztest a törvényszék előtt a világért sem nevezte volna meg néven, csak per „izé” szólott róla) ki neki fordításokat eszközölt, melyek alá joga volt az ő (a szerkesztő) nevét írni. A nagyváradi orthodox rabbinak a Chevra Kadischára vonatkozó, lapunk multheti számában említett beszédének ismertetéséről, melyet a „Zsidó Híradó” szerkesztője irt alá, de a melyről bíróságilag felvett jegyzőkönyvben ugyancsak e szerkesztő elismeri, hogy Sztérényi készítette, azt állítja most a hinárba került kópé, hogy az egy németül megjelent beszéd fordítása, és minthogy ő (a szerkesztő) jelölte ki a részeket, melyeket az „illető” csak fordított, joga volt ő neki aláírnia nevét.

Nem beszélek arról, hogy az ismertetésnek bevezető sorai vannak, melyek per „lapunk” és „a mély és méltó felháborodásról, melyet a nagyváradi eset okozott” szólanak, (tessék csak elképzelni, hogy fájhott Sztérényi Bertalannak, hogy a nagyváradi Chevra-Kadischá egy körül nem metélt 3 éves gyermeket temtetett el temetőhelyén és hogy ujjonghatott Sztérényi Bertalan-lelke a nagyváradi orthodox rabbinak ezt az eljárást korbácsoló beszédére!) mondom, eltekintve

a bevezető soroktól, melyeket a szerkesztő vallomása szerint szintén Szerényi írt, egyszerűen h a z u g s á g, hogy az ismertetés nem más, mint a beszédből kijelölt helyek fordítása. Tessék a „Zsidó Híradó“ szerkesztőjének közzétenni a német eredetét és mellette a közölt ismertetést és meg fog győződni mindenki arról, hogy az utóbbi írója nem fordított, hanem legnagyobb-részt az eredetitől függetlenül írta meg a beszédet; hogy oly mondatokat adott a rabbi szájába, melyek a német eredetiben egyáltalán nincsenek, hogy az ismertetés más irányban is igen sokban különbözik az eredetitől, és végül, hogy az egész nem más, mint a nagyváradi orthodox rabbi által felvetett téma alapján Szerényi Bertalan által kidolgozott beszéd. Ezt aláírni, Weisz Dániel ur, csak Szerényi Bertalannak volt joga, de nem önnek.

De várjunk csak. Nincsenek az ellenkezőt bizonyító bírósági acták, a minél fogva Weisz Dániel letagadja, hogy Szerényi Bertalan más dolgokat is írt, melyek alá ő (Weisz) tette nevét, erről tehát nem lehet beszélni. De azok közt a dolgok közt melyekről a „Zsidó Híradó“ szerkesztője a bíróságnál elismerte, hogy Szerényi írta, van még egy, mely pár szóra érdemes. Weisz Dániel a lapunk múlt heti számában pontosan megjelölt kirósági aktákban elismeri, hogy a „Zechusz“ című folytatásos elbeszélést Szerényi Bertalan dolgozta át a „Zsidó Híradó“ számára. De mik olvashatók a cím alatt? :

„Írta K. L. Fordította: Reich Ármint.“

Weisz Dániel, mit jelentsen ez! Ön Szerényi dolgozataival üzleteket csinál? K. L. tudjuk, hogy Kompert Lipót. Nevét restelte kitenni. Azért-e, mert Szerényi az elbeszélést átdolgozta, sőt eredetijéből kiforgatta lapja számára, vagy azért-e, mert Kompert — nem orthodox: ezt nem kutatom, de Reich Ármint szintén tudjuk, hogy kicsoda. Uton utfélen gratuláltak neki „írói működéséhez“ a mit ő illő szerénységgel fogadott. Weisz Dániel, ön megtette Reich Ármint orthodox íróvá — Szerényi Bertalan kegyelméből? Weisz Dániel, a ki önt ismeri, tudja, hogy nem tette ezt ingyen; Weisz Dániel, és ön mégsem akarta Szerényinek megfizetni a neki ígért szerény díjat?

Reich Ármint ma orthodox hitközség rabbija, a múlt évben még nem volt az, hogy ön megtette őt „íróvá“ az sokat lendíthetett a dolgán, de ön is sokat nyert ezáltal, mert Reich Ármint atyja, ki szintén orthodox rabbi, híres orthodox rabbi, elismerése fejében beállt lapja agensének és héber körleveleket (egyik kezem közt van) küldött szét az orthodoxok közé, hogy a „Zsidó Híradó“ a szent lap, egyedül ez idvezit, — hisz rabbi állásra vágyó fiát megtette orthodox íróvá — Szerényi Bertalan kegyelméből!

„És a borjút készítő zsidók körül táncolták bálványukat, rámutatván és kiáltván: ezek a te Isleneid Izrael!“

Valóban szomorú, hogy ezek a te isteneid, magyar orthodoxia.

Még egy szót.

Már a múlt és előző héten megjelent számokban rámutattam, hogy a kismártoni orthodox rabbi pár hét előtt több orthodox rabbijhoz küldött levélben az orthodox közvetítő bizottság lapjáról elmondta, hogy az orthodoxokat sarcolja, daczára annak, hogy az orthodoxiát csak kompromitálja és hogy a rabbi ugyanabban a levélben maró gunyval beszél a vezetésről és

embereiről. Az Egyenlőség utolsó számában idéztem a rabbi leveléből az erre vonatkozó mondatokat, mire a „Zsidó Híradó“ utolsó száma azt állítja, hogy ezeket az idézeteket hamisítottam. Nos, a kismártoni orthodox rabbi levele, melyből idéztem, kezeim közt van, kész vagyok azt mindenkinek megmutatni, és meggyőződhetik bárki, hogy az idézetben egyetlenegy betűt sem változtattam. Weisz Dániel urat pedig a „Zsidó Híradó“ szerkesztőjét mindaddig, míg állítását be nem bizonyítja, ismét alávaló, hitvány, gaz rágalmazónak nyilvánítom. Nyilvánítom nem csak őt, de azt is — ha ugyan a rágalmat egyszerűen nem költötte — ki ezt neki elmondotta. A kismártoni rabbi levele ugyanis héberül van írva, már pedig az orthodox zsidó felekezeti lap szerkesztője, ha a szombat délutánokat mindjárt nyilvános helyen szivarozás és kártyajáték közt szokta is tölteni, de olvasni nemcsak, hogy a héber írást nem tudja, de a pontozott nyomtatottat is alig.

Szabolcsi.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése július hó 15-én lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásnak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre 8 frt — kr
fél évre 4 frt — »
negyed évre 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 »
negyed évre 1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczikörut 23. sz.

Hirek.

— **A poroszországi Tisza-Eszlár.** Alig pár hónapja, hogy kimerítő tudósításokat közöltünk a poroszországi parlamentnek a xanteni gyilkosságot tárgyaló vitáiról. Szégyennel töltötte el a haladás minden barátját, hogy ilyen vita egyáltalán folyhatott, de különösen az, hogy holmi Wackerbartok és hasonszórú társai zsidó rituális gyilkosságról beszélhettek, a xanteni bünt mint olyat állíthatták oda, a nélkül, hogy gondoskodtak volna elhelyezéséről — valamelyik tébolydában. A ki visszagondol ezekre a vitákra, és arra az örületes bossorkánytánczra, melyet a németországi antiszemita sajtó és mindenféle antiszemita söpredék már egy év óta jár a xanteni pör körül, őszinte hálával kell, hogy elteljen a porosz kormány iránt, hogy a pört nyilvános tárgyalásra bocsájotta. Kiemelve az antiszemita fertőből, a világosságban, az igazság ítélőszéke előtt, — mert igaz a régi büszke mondás: „es gibt noch Richter in Preussen!“ — a vád összeesik, eltűnik, mint a nap keltével a ki-

sértet, melyet az is tagad, a ki a sötétségben vallotta. A folyó hó 4-én Cleveben megnyilott végtárgyalás első óráiban világos lett mindenki előtt, hogy a rituális gyilkosság vádjá, melyből pedig egy év óta elősködnek a különféle antiszemita bandák, tervszerűen előkészített, egy mondván csinált gaztett, melyet a világosság előtt szégyelnek, tagadnak azok is, akik létrehozták, akik elkövettek mindent, hogy hitelre találjon A tárgyalás még folyik, a rituális vád fölött azonban már ítétek mindjárt az első napon Nem Noeldeke, nem Trendelenburg világraszóló neveire és a törvényszék előtt tett nyilatkozataikra hivatkozunk, melyeknek minden szava tüzes korbácsütés volt az antiszemitizmus fekélyes testére, de hivatkozunk arra a tényre, hogy mindazok a körülmények, melyeket dogmaként hirdetett az antiszemitizmus: hogy a hulla mellett nem találtak vért, hogy a vádlott Buschoff kezeiről szinte lehámozták a vért, hogy a pajtából, hol a gyermeket találták, kiosonni látták, és mindmegannyi »tények«, miket az antiszemita sajtó terjesztett, mint az antiszemitizmus maga, alávaló hazuságnak bizonyultak. — Nem az ellen emelünk szót, hogy zsidót gyilkossággal vádolnak, »Ne ölj!« végtére eredetileg zsidó törvény és nem hozták volna, ha a zsidót mint gyilkost el nem képzelhették volna. A gyilkosság nem a keresztények privilegiuma, lehet gyilkos zsidó is, de midőn keresztények azt a legförtelmesebb vádat hangoztatják, hogy a zsidó gyilkolhat vallásából kifolyólag, abból a vallásból, mely először, még pedig kilencszerecsen tiltja a vérontást és vérelvezetést; abból a vallásból kifolyólag, melyet Nazarethi Jézus is szigorúan követett; abból a vallásból, mely tanítója, világító szövétneke lett a népeknek és nemzeteknek: ne csodálkozzék senki, ha fellázad e vallás minden fia, és az épeszü, igazságos ember. — A mi a xanteni esetet illeti, azok után, miket a végtárgyalásból megtudtunk, mi a vádlott Buschoff Adolfot mély kedélyű, jó lelkű, jámbor és szelíd férfinak és a rettenetes tette absolute képtelennek tartjuk. Ha közre nem játszik antiszemita gonoszság, a rituális vád örültsége, el sem fogják. Kérem szépen, elfognak valakit, mert a gyermeküket vesztett szülők iránt részvételt viseltetett, mert a felesége barátságos volt a vizsgálóbíró iránt, mert a meggyilkolt gyermeket megnézni a csürbe el nem ment! Reméljük, is, hogy lapunk jövő számában teljes felmentését jelenthetjük a vádlottnak, kit ellenségei is becsületes, jó és minden tekintetben tisztességes embernek vallanak.

— **Kitüntetés.** Ő felsége a király legmagasabb kitüntetése erre kiválóan érdemes férfit ért Sternthal Adolf földbirtokos személyében, ki e héten a Ferencz Józséf rend lovagkeresztjét nyerte a jótékonyág terén szerzett érdemeiért. Örvendünk e kitüntetésnek már azért is, mert nem egyszer győződünk meg róla, hogy Sternthal egyéb érdemei mellett a zsidóságnak mindenkoron áldozatkész meleg és odaadó híve. — Egy másik méltó elismerésről is számot adhatunk

e héten, mely ő felsége a király kegyelméből Wohl Hermann nógrádmegyei földbirtokost és gyárost érte Wohl Herman ugyanis, kiról ismerősei a legrokonszenvesebben nyilatkoznak, az iper és kereskedelem terén szerzett érdemei fejében, úgy a saját, mint törv. utódai részére ő felségtől a magyar nemességet hapta.

— **Rabbiválasztás.** Rabbivá való felavattatásakor már említettük, hogy Dr. Bernstein Bélát, a rabbiképző intézet egyik legjelesebb volt növendékét, a szombathelyi izr. hitközség előjárósága rabbijává jelölte. Most arról értesülünk, hogy az összgyűlés helybenhagyta az előjáróság jelölését és Dr. Bernstein egyhangulag nagy lelkesedéssel rabbijává választotta. — Szabadkáról arról értesítenek, hogy az összgyűlés az előjáróság választását, mely Dr. Venetianer Lajost jelölte rabbikul, helyben nem hagyta. Az összgyűlés 27 szótöbbséggel elhatározta, hogy rabbit nem választ. A rabbiválasztás ügye ennélfogva egyelőre egészen lekerül a napirendről.

— **Spenser Herbert a vallásos üldözésekről.** A híres angol kölcész, — mint Londonból f. hó 1-jei kelettel jelentik — az angol fővárosbeli orosz zsidó bizottsághoz a következő levelet intézte: »Tisztelt Uraim! Alig szükséges azt hangsúlyoznom, hogy minden néven nevezendő felekezeti üldözést kárhoztatok, irányuljon az bár zsidó, vagy keresztény sekta hívei ellen. Az Oroszországban e tekintetben követett politika föltétlen elítélése azon elveknek kifolyása, melyeket tudvalevőleg vallok. Reményem oda irányul, hogy az utolsó évek fokozódott zsarnoksága, amint az a zsidók ellen hozott rendszabályokban megnyilatkozott, katasztrófában fog végződni, mely a nagy barbár Oroszországot féltucat birodalomra fogja felaprózni.«

— **A canterbury-i érsek és az orosz zsidók.** A »Darkest Russia« írja, hogy Canterbury érseke Adler H. londoni főrabbihoz 25 font sterlinget a következő sorok kíséretében küldött: »Kedves Adler dr.-om! Szabad-e szívesen kérnem, hogy a mellékelt összegecskét a *mi szegény barátaink, az orosz zsidók* számára elfogadja és belátásához képest felhasználja? Öszinte híve Canteur E sk.«

— **Két zsidó dékán.** A prágai egyetem orvosi facultásán Mayer Zsigmond tanárt, az ottani német egyetem bölcsészeti karán pedig Hatschek Berthold dr. tanárt választották meg dékánná a következő tanévre. A választás múlt hó 23-ikán történt.

— **A »Hospital Sunday« mint a zsidó jótékonyág fokmérője.** A Samaritanusok vasárnapja alkalmával, melyet az angol fenti névvel jelöl nálunk »Kórházak vasárnapján«-nak hívnak, Londonban minden templomban hitshónoklatokat tartottak. Így a Szt Pál Kathedraleban, hol 214 font sterling persely-adomány gyűlt össze, a Westminster apátság templomában, hol 178 font sterlinget adakoztak, magában a Georg

templomban, hol a híres Menning cardinalis utóda ragyogtatta szónoki tehetségét 200 font sterling volt az eredmény. A londoni chief-rabbi dr. Adler Hermann is szónokolt ez alkalommal és — a zsidó jótékony-ság 267 font sterlinget juttatott a szegény kórházi betegek számára. A londoni lapok ez eredmény folytán meleg hangon tudják be a zsidók érdeméről, hogy a jótékony-ságban mindenütt legelől vannak.

— **Országos központi zsidóárvaház** épül most Párisban a Zadoc Kahn főrabbi kezdeményezés folytán. A gyűjtések e célra már szerte folynak.

— **Eljegyzések.** Gerő Paulát, Gerő Károly színműrő hugát Kalmár Sándor hatvani kereskedő eljegyezte. — Reich Ignác dr. eperjesi származásu zágrábi honv. ezredorvos jegyet váltott ifj. Prister Girolamo tekintélyes horvát földbirtokos leányával, Izabellával. — Raab Géza dr. győri ügyvéd eljegyezte Leszlauer Lipót győrvárosi t. orvos leányát, Zsenit. — Steiner Sámuel miskolci tanító jegyet váltott Fischer Reginával Miskolczról. — Basch Simon dobronkai tanító eljegyezte özv. Pollák Babette urnőt N. Kanizsáról.

— **Jubiláló tanító.** Buxbaum Henrik a pozsonyi izr. iskola igazgatója ritka ünnepet ült mult hó 29-én, mert nem mindennapos dolog az, hogy a zsidó mester egy és ugyanazon helyen 40 évig élhessen hivatásának. Buxbaum Henrik e szerencsések közül való, ami egymaga is elég ékesen szóló tanujele annak a becsülésnek, melyben mindenkor részesült. Az iskolaszék és a hitközség egyaránt méltó mód vettek részt a kitűnő szakember ünneplésében. Az osztályában meg-csített vizsga után, hol a vendégeknek a jubileum hazafias szelleméről is volt módjuk meggyőződni, a Kölcsey-Hymnus eléneklésével kezdték meg az ünnepet, amire Löwinger V. dr., iskolaszéki elnök lendületes beszédben méltatta a jubilans érdemeit, aki fiatal korában mint német tanító lépett az iskola szolgálatába és szorgalommal, önképzéssel annyira fejlődött, hogy most, megöszülve ugyan, de mint kiváló magyar tanító felelhet meg hivatásának. — Utána Roth tanfelügyelő szólt, aki kiemelte, hogy a jubilans érdemeit a zsidó népiskola falain kívül, az ipariskolában, az állami iskolában, a paedagógiai irodalom terén is ismerik és becsülik. Wiener Lajos az egykori tanítványok, Adler tanító a kartársak, Herzfeld M. szintén a tanítványok, Liebleitner igazgató a kath. tanítók, Url igazgatónő pedig a praeparandia nevében üdvözölte az agg mestert. Ezután ének, majd a község, iskolaszék, s egyesek értékes tiszteletajándékainak átnyújtása következett. Az így kitüntetett agg pedagógus, ki a most jubiláló orsz. izr. tanítóegyesületnek egyik kezdeményezője volt, természetesen könyekig megindulva fogadta mind e kedves-

kedéseket. — Az örömnapra számos üdvözlő távirat is érkezett, köztük az orsz. izr. tanítóegyesülettől is, melynek a jubilans tiszt. tagja.

— **Németországból.** A »Börsen Courier« jelenti, hogy Herrfurth belügyminiszter a berlini zsidó hitközség küldöttségének június hó 30-án megígérte, miszerint az antiszemita izgatások folytán támadó kihágások ellenében a közigazgatási hatóságok és a bíróságok a minden állampolgárt megillető védelemben fogják a zsidóságot részesíteni. Az antiszemita röpíratok szemérmellen terjesztése ellen a miniszter új intézkedéseket tesz.

— **A Morés-Mayer párbaj** alkalmából a »XIX. Siecle« a következőket írja: „Ha az antiszemita urak ismerni akarták azt az érzelmet, amit az ő üzemek a nagy közönségben keltenek, akkor most meg lehetnek elégedve. Áldozatuknak azért rendeztek olyan fényes temetést, mert mély utálattal viseltetnek irányukban. Az antiszemitákat ez ugyan aligha fogja megjavítani, de legalább gyalázatos herce-hurczáik hatása tekintetében meg lehetünk nyugodva, és most már föltétlenül biztosak vagyunk abban, hogy a tisztességes polgárok nem tartanak velük.“ Használó szellemben nyilatkoznak a többi ujságok is és kiemelik, hogy Zadoc Kahn, nem a gyűlölet, hanem a kibékítés szaván szólt. — Egy antiszemitát, aki a Palais Royal előtt elhaladó gyászokocsira mutatva azt kiáltotta, hogy: „Ime, itt a német portéka!“ (a francia antiszemiták németességgel vádolják a zsidókat), a tömeg nyomban lefogott és alaposan elvert. A komolyabb következmények elől a temetésbontó csak gyors meneküléssel szabadulhatott.

— **Nagy alapítvány festők számára.** Lazarus Jakab ismert amerikai arczképfestő özvegye és leánya, Lazarus Emilia a „Metropolitan-Muzeum apart“-nál Newyorkban 24,000 dolláros alapítványt létesítettek, melynek évi kamatai egy a muzeum művésziskolájában kiképzett festő díjazására fordítandók. Ez a „the Jakob H. Lazarus travelling scholarship“ nevű alapítvány a legnagyobbak közé tartozik és felülmulja a párisi „Académie des beaux arts“ nagy díját, mely csak 800 dollár. Lazarus 1822-ben született New-Yorkban s ugyancsak ott halt meg m. évi januar 11-ikén.

— **Tanítók felavatása.** Az orsz. izr. tanítóképzésben mult hó 25-én 16 tanító vett bucsút az intézetől, mely alkalommal Schreiner Márton dr. az intézet tudós s hírneves tanára, szép megható és lendületes beszédben buzdította az életbe kilépő fiatal tanítókat küzdelemre a vallásos tanokért s erkölcsi eszmékért. Schreiner Márton dr. ez alkalommal teljes papi ornátusban jelent meg a szószéken. Szónoklata végén kezeit a fiatal tanítók fölé tartva, megáldotta azokat és ezzel mintegy felavatta őket pályájukra.

— **Bírósági kinevezések Badenben.** A badeni nagyherceg Stein dr. mannheimi oberamtsichtert, a wormsi rabbinak unokaöccsét, karlsruhei landesge-

richtsrathhá, Hirsch L. nagykereskedőt a mannheimi landesgerichthez a kereskedelmi ügyek második fórumához keresk. bírónak, továbbá Notter L. és Dinkel Mayer S-et a mannheimi landgericht kereskedelmiügyi első és második kamarájához helyettes bírónak nevezte ki.

— **Két német érsek.** A bambergi érsek egy minapi beszédében arra intette híveit, hogy tartózkodjanak a más hitűek iránti gyűlölettel és hercehurczáktól, melyek korunk gyalázatát képezik és a kereszténység szellemével homlokegyenest ellenkeznek. — A poseni érsek, Stablevsky dr. pedig mostanában azt hangsúlyozta, hogy ő a felekezeti különbségre való tekintet nélkül a szeretet és igazság pástora akar lenni.

— **Elismerés befélben.** Schönfeld hadtestparancsnok Dröszler Karoly káplárnak két ember-élet megmentéseért a következő napiparancsban fejezte ki elismerését: Dröszler Károlynak a 3-ik sz. Károly főherceg gyalogezred káplárjának a kremsieri uszó-iskolában uszó-mesteri minőségében eszközölt két ember-élet megmentéseért teljes elismerésemet fejezem ki. Schönfeld tábornagy.

— **Nagy hagyomány,** mely 200,000 font sterlingre rug, jutott Liverpoolnak és Manchesternek osztályrészül. E városokban volt két nagy üzlet tulajdonosa, egy Lewis Dávid nevű kereskedő, 7 esztendővel ezelőtt két Levy és Cohn nevű rokonára hagyta egész vagyonát, azzal a rendeléssel, hogy saját jószántuk szerint fordítsák azt a két város munkás osztályának javára. Miután az egyik végrendeleti végrehajtó, Levy, aki Australiában lakott, visszatért, ez úgy a maga mint társa nevében kijelentette, hogy az örök-hagyó szándékát megakarják valósítani. Hogy az összeg, mely a végrendelező nevének halála után négy millió frtot felül fog mulni, valóban emberbaráti czélra jusson, Levy Liverpool és Manchester városok részéről két megbizottat kért maga mellé, akikkel együtt elhatározta, hogy a hagyományozó emberbaráti czéljainak szellemében Liverpoolban és Manchesterben olyan lakásokat fog építtetni a szegényebb munkások számára, minőket a híres Peabody hagyatékából építettek London legszegényebb városrészeiben és aminőkről Guinness a gazdag serfőző is gondoskodik.

— **Félszázados jubileum.** Kohányi Sámuel az orsz. kisededovó egyesület képezdájének zene-tanára és a kisedednevelési irodalom egyik uttörő bajnoka, jövő évben ünnepli meg annak félszázados évfordulóját, hogy a kisededovók szolgálatába szegődött. Erre való tekintettel a magyar kisededovók szövetezete a kisedednevelők orsz. egyesületével elhatározta, hogy a kisededovás terén e páratlan eseményt méltó mód ünnepli meg, minek czéljából rendező bizottságot küldött ki. Ez a jubileum egyik maradandó emlékeül **„Kohányi-alapítványt”** akar létesíteni, melyhez György

Aladár elnök és Gaal Vilma jegyző aláírásával ellátott felhívás útján fogják beszerezni a szükséges összeget.

— **„Nem kell zsidó szegény-anya.”** Ezt hirdette a minap Kölnben egy Danneil dr. nevű antiszemita vándor apostol. A hallgatóság természetesen rázendítette a **„brávót”**. — **De az adományokat, a bőkezű adományokat — jegyzi meg a „Westd. Allg. Ztg.” — a mi gyermekkórházunk számára ezer köszönettel fogadtuk a zsidó kezezből.** Az idézett lap az Oppenheim-féle nagy alapítványokra czéloz, s még a következő glossákat fűzi az antisemita kijelentéshez: **„Sőt még többet is tettünk, mikor az első önkéntes adomány nem tetszett elégnak az általunk készített építési tervek kivitelére, oda mentünk, igen, egész Köln ott volt akkori polgármestere személyében — hogy egy kis szives pótlást kérjünk! Danneil dr.-tól nem okvetlenül várható el, hogy ezt tudja; de a gyűlésen, bárha az nem is volt valami nagy, akadhatott volna mégis egyetlen ember, aki erről emlékezve, említést tett volna róla — a saját becsületünk megmentése érdekében! Aztán Kölnben egyedül csak a gyermekkórház jele-e a zsidó jótékonságnak és felebaráti szeretetnek? Egész seregre tudnánk hivatkozni, de azt hisszük, hogy egyszerre ennyi is elég!”**

— **Berlin város felsőbb iskoláiba** a lefolyt nyári félévre 6417 mindkét nembeli ifjúság iratkozott be. Közülök 1509 zsidó hitű volt.

— **Tanitói jubileum.** Klauber János kecskeméti népiskolai tanító ez év augusztus havában tölti be kecskeméti tanítóskodásának 25 és a tanügy terén való működésének 40-ik évét. Előkelő társadalmi állást elfoglaló számos tanítványa ez alkalomból szives ovációkban készül részesíteni első mesterét, ki az 1878-iki kecskeméti iparkiallitáson aranyérmét és diszoklevelet nyert héber hangoztató könyveért és számoló gépeért.

— **A példa.** Debenoist, a lillei 19. sz. lovasvadászezred zászlóalj ezredese, az ezred által rendezett lovasünnepre nem hívta meg az ottani prefectet, Beldurandot, aki zsidó. Freycinet hadügyminiszter ezért 30 napi szobafogsággal büntette.

— **Egy polgármester az antiszemitizmusról.** Danzigban az evangélikus zsinat ülésezett, melyet Baumbach dr. polgármester üdvözölt. Beszédéből a következő szép szavak olvasóinkat is érdeklik: **„Őszinte szomorúsággal tölthet el mindnyájunkat, midőn ma hazánk akárhány vidékén a legalacsonyabb szenvedélyek nyilvánulnak meg a német polgárokkal szemben, kik Mózes vallását követik. Szinte úgy tetszik, mintha nekünk Németországban, midőn nemsokára fölállítjuk a tünő század mérlegét, hatalmas nemzeti vívmányok és a művelődés terén való nagy haladás mellett egy tekintetben hanyatlást kell majd feltüntetnünk, a vallásos türelem tekintetében. Tisztelt uraim! A türelem nem közönyösség. A tolerancia nem lemondás**

a vallásos meggyőződés önállóságáról. De a mások meggyőződésének tisztelete, ez a türelem és éppen annak, a ki a saját hitét megbecsüli, a mások hitében is hinnie kellene “

— **Nemzetiségek jellemzése.** Nem tartjuk ugyan a zsidót külön nemzetiségnek, mégis ideiktatjuk egy amerikai essaystának a következő jellemző meghatározását: „Az ujonnan fölfedezett országban a spanyol legelőbb templomot épít, a zsidó iskolát, a francia színházat, az angol versenyistállót, a német korcsmát, az amerikai ujságot alapít, hogy hűhót csinálhasson és az olasz a napon sütkérezik.”

— **A newyorki zsidó theologiai seminarium** öt emeletes új épületét m. hó elején avatták fel. Az első emeleten dísztermek vannak, a felsőbb emeletek a könyvtár céljait szolgálják, továbbá a tantermeket és olvasó termet foglalják magukban. Az intézetnek a lefolyt évben csak 14 tanítványa volt.

— **Végre!** A berlini német szociális antiszemita egyesület talmudkivonatot állítottak össze, melyet mintegy 150,000 példányban juttattak a nép közé. Az antiszemita kiadvány természetesen hemzseg a tendenciozus ferditésektől. Hildesheimer Hirsch, a »Jüd. Presse« tudós kiadója és a németországi zsidó ügyeknek ez az erős támasza, hogy a ros zakaratu üzelmeket leleplezze, a talmudból az igazságnak megfelelő szemelvényeket készített s ezt az antiszemita talmudkivonatot megbélyegzésére szolgáló reflexiókkal bővítve, közzétette. Az antiszemitek léprementek és maguk közt dühöngve fogadkoznak, hogy Hildesheimert beperlik. A szerző és elbarátai ezt természetesen örömmel várják, mert ily módon az antiszemita talmudkiadványra a törvény előtt is rá lehet sütni a hamisítást, a rosszakaratu rágalmozást és az ismert tendenciákat. Maga Hildesheimer is ilyen érte'mű nyilatkozatot tesz legutóbbi lapjában.

— **Beck Vilmos,** a Párisban tanuló magyar baritonista a minap Waddington párisi angol nagykövet estélyén az egész diplomáciai testület jelenlétében több számot énekelt, melyek kitüntető elismerésre találtak. A fiatal énekes, kiről lapjaink többször megemlékeznek, opera dallamokon kívül magyar dalokat is énekelt.

— **Orosz világ.** Pétervárról jelentik, hogy az orosz pénzügyminiszter a miniszteri bizottságban azt az ajánlatot tette, hogy külföldiek és orosz nemzeti-ségű zsidók az orosz részvénytársaságoknál semmiféle vezető állást be ne tölthessenek

— **Egy kínai kath. missionarius.** Pilsenben a most lefolyt Péter-Pál ünnepe egy kínai kath. hittérítő P o l á k Pál dr. tsep-si-i apostoli provicarius egyházi szónoklatokat tartott. Ez alkalomból a prágai „Gemeinde Zeitung“ igen érdekes dolgokat közöl a kínai missionariusról, kit ő felsége is fogadott és gazdagon megajándékozott. A híres kínai térítő egy zsidó seborvosnak a fia, s Radnitzban született. Apjával később Prágába

kerülvén, ott gimnáziumba járt. A családfentartó elhunytával olyan szorult viszonyok közé került, hogy kénytelen volt önfentartásáról gondoskodni s e révén egy keresztény családhoz került házi tanítónak. Itt csakhamar felismerték a zsidó fiu kiváló szónoki képességeit és vallása megváltoztatását tanácsolták neki. Egy szép napon aztán odajaratott az érseki fogat a fiu szégyenes lakása elé és elszállította őt néh. Schwarzenberg érsekhez, aki felvette őt „az egyedül üdvözítő egyházba“. Miután a vallásváltozásról az anya, ki Prágában ma is él, nem tudott, az ifju a N. Fr. Pr. szerkesztőségébe lépett, ahonnan később Rómába ment. A zsidó fiuból lett kath. hittérítő most 30 esztendő és 11 európai és ázsiai nyelvet beszél correctül.

— **Munkásstatisztika.** A zsidóságnak ellenfelei sokszor szokták a szemére lobbantani, hogy a testi munkától idegenkednek és kevés köztük a kézműves. Ezen állítást megczáfolja annyi más előző példa mellett a következő londoni hír. Az Angliába bevándorló vagyontalan személyek tudvalevőleg leginkább London ostendéjében telepednek meg és mint szabók, cipészek, asztalosok, szivarkészítők ott keresik meg keservesen kenyerüket. Mint a „Nineteenth Century“ cz. előkelő folyóiratban Dunraven lord írja, Londonnak ezen föntemlített negyedében 25,000 (10,000 férfi, 15,000 nő) él a szabóságból. A férfiak három negyede és a nők egy negyede zsidó.

— **A valutakérdés a — szentírásban.** A N. Fr. Pr.-nek egy krakói bibliakutató a következőket írja: Rabbi Akiba mondása, hogy »semmi új sincs a nap alatt“ úgy látszik mégis igaz. Az ezüst jelenlegi árának rohamos csökkenése a világtörténelemben nem a legelső eset. Bátor vagyok a liber I. regum cap X-nek következő két helyére figyelmeztetni. A 20-ik mondatban szószerint ezt mondja: Salamon királynak minden ivó szerszáma és a libanon időbeli házának eszközei aranyból valók voltak, mert az ezüstnek abban az időben semmi értéke sem volt. — A 27. mondat pedig így hangzik: „Salamon király Jeruzsalembe úgy adta az ezüstöt, mint a köveket és az arosimot (cédrusfa) mint a mandulát a völgyben.“ — Ebből nyilvánvaló, hogy a fehér érc Salomonnak ama fénykorszakában teljesen értéktelen volt. Czor (Phönicia) királyának, aki Salomonnal jó viszonyban élt, úgy látszik gazdagabb és kiadóbb ezüst bányaművei voltak, mint a jelenlegi amerikai bányakirályoknak. Jeruzsalem csakugy el volt halmozva ezüsttel, mint azt, ha nagyobb mérvben is, ma Londonban és Newyorkban látjuk. De a bimetalista urak vigasztalódhatnak; három ezer esztendő kis intervallum után az ezüst talán megint uralomra vergődik; ez idő szerint azonban trónvesztett. Semmiféle nemzetközi érc-conferencia nem fog ezen a bajon segíteni.

— **Muszkavilág.** Glücksmann milloviczei igazgatót, a szénbányák képviselőjét az orosz kormány felszólította, hogy 6 órán belül hagyja el az orosz területet. Később a hivatalnokok karhatalommal szállították a határra — A moszkvai zsidóknak a belügyminiszterium Sergei nagyherceg moszkvai kormányzó meghallgatása után rendelkezéssel megtiltotta, hogy f. évi július hó 13-tól kézi zálogkölcön-üzleteket köthessenek.

— **Ováció.** Mult számunkbn emlékeztünk meg arról a fényes eredményről, melyet az izr. siketnémák orsz. intézete évváró vizsgáján láttunk. Tizenöt éve annak, hogy ez intézetet rendeltetésének átadták, mely idő alatt számosan lettek itt emberekké neveve, kik most a társadalom hasznos és munkás tagjai, a kézmű és ipar terén működnek. Az intézet áldásdús működésében természetesen oroszlánrésze van az intézet igazgatójának, Grünberger Lipótnak, ki kezdettől fogva áll annak élén. Az ő ernyedetlen munkásságának köszönhető, hogy az intézet oly jó hírnévnek örvend nemcsak hazánkban, hanem külföldön is. E férfi, ki minden idejét az intézetnek szenteli, nem törődve a külvilágban történekekkel, ki a vezetésére bízott intézetért él és hal, avval az egy rossz tulajdonsággal bír, hogy nem szereti ha ünneplik. Valahányszor neszét vette, hogy ovációban akarják részesíteni, mindig megghusította azt. Ezt tudva, volt növendékei a legnagyobb titokban készültek megünnepelni volt mesterük budapesti működésének tizenöt éves évfordulóját. Titokban összebeszéltek és munkája közben meglepték, hogy ezuttal nem térhetett ki a megtiszteltetés előtt, melynél szivrehatóbbat alig képzelhet valaki. Valamennyi Budapesten tartozkodó siketnéma, ki az intézetben nevelkedet, mult vasárnap az intézetben összegyűlt és a férfiak nevében Breuer Ármin nyomdászsegéd, a nők nevében Fleischer Ilona fejezte ki hálájukat és köszönetüket az igazgatónak, kinek egy remek feliratot, melynek külső lapján az ünnepelt jól talált képe látható (szintén egy volt növendék, Bloch Mór rajza) és egy írókészetet nyújtottak át. Az ünnepelt meglepetésében alig volt képes köszönetét kifejezni.

Pályázat.

A dombovári izr. statusquo anyahitközség **rabbi** állására ezennel pályázatot hirdet.

Pályázótól megköveteltetik, hogy okmányokkal igazolja:

- a) magyar honpolgárságát,
- b) hogy szemináriumot végzett,
- c) erkölcsi és vallásos magaviséletét,
- d) a magyar és német nyelvben szónoklati képesítését és
- e) családi állapotát.

Ezen állás az első 3 évre 1000 frttal javadalmaztatik, szabad lakás, anyakönyvi, valamint házassági mellékjövedelmekkel együtt Kilátásba helyeztetik 1200 frtra való fizetés fölemelés.

A rabbiteendőkön kívül köteleztetik a helybeli 6 osztályu hitközségi iskolában a hitoktatást teljesíteni.

Pályázók felhivatnak okmányokkal felszerelt folyamodványukat az alólirt hitközséghez f. évi július hó 31-ig beküldeni. Szónoklat csakis a

meghívottnak engedtetik meg. Költségmeglétésre csak a megválasztott tarthat igényt.

Kelt Dombovár, (Tolna m.) 1802. május 12

A dombovári status quo anyahitközség elnöksége

Reiner Adolf

elnök,

Pályázat.

A gyulafehérvári status-quo ante izr. hitközség elemi iskolájában a jövő 1992—93 tanév beálltával — egy próba-évre — **egy tanító**, illetve egy **ipartanítónői** állomás jön üresedésbe.

1.) Az okleveles tanítótól megkivántatik, hogy a héber, magyar és német nyelvben teljes jártassággal bírjon. Ezen állás 300—400 forint fizetéssel van összekötve.

2.) Az okleveles ipartanítónőtől megkivántatik, hogy a kézi munkában, a francia nyelvben és zenében teljes jártassággal bírjon. Ezen állás 300—400 forintnyi évi fizetéssel jár, — ezenkívül magán oktatásért tekintélyes mellékjövedelemre számíthat.

Pályázni kívánók felhivatnak, sajátkezűleg irt kérvényeiket, képességüket igazoló bizonyítványokkal együtt, továbbá koruk, családi állapotuk, erkölcsi viseletök, eddigi működésüket igazoló okmányaikat f. évi augasztus hó 10-ig alulírott elnökséghez beküldeni.

Az állomások betöltésénél a nőtlenség illetve hajadon állapot előnyben részesítettik és a megválasztottnak utiköltsége meg fog térítetni.

Gyulafehérvártl 1892. július hó 4-én.

Duldner

hitk. jegyző.

Jonás Adolf.

hitk. elnök.

Pályázat.

Az »Izr. siketnémák országos intézete«-ben egy **gyakornoki** állás betöltendő. Okleveles **tanítónők**, kik magukat szaktanítókká akarják kiképeztetni, kérvényeiket az igazgatósági irodában VII. Bethlentér 2. sz. a. f. évi augasztus 5-ig nyujtsák be. A megválasztott az intézetben teljes ellátást nyers az alapszabályokban meghatározott fizetést húz.

Budapest, 1892. július hóban.

Az igazgatóság.

22.
II. 1892. hitk. sz.

Pályázat.

A jászberényi izr. hitközség a fő ká n t o r i állásra pályázatot hirdet.

Pályázónak zeneileg képzett, úgy a régi, valamint az újabb irányoknak megfelelő előadói képességgel bíró »sochet ubodek vekore«-nak kell lennie. Magyar honosság is megkívánatik.

Javadalmazása a képviselőtestület megállapítása szerint évi 6—700 frt fizetés, 100 frt lakbér, egy harmadrész sechita, a szokásos stola és mellékjövedelmek.

Pályázók tartoznak a szakképzettségükre, eddigi és jelenkori alkalmaztatásukra, vallási és erkölcsi viselkedésükre, életkorukra és családi viszonyaikra vonatkozó okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvényeket 1892. Augusztus 5-ig benyújtani. Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsáttatnak s az utiköltségek csakis a megválasztottnak térítettnek meg.

A választás egy próbaévre szól, melynek eltelte után a véglegesítés iránt a képviselőtestület fog határozni.

A megválasztott állását f. évi aug. 15-én elfoglalni köteles.

Jászberény, 1892. július 7.

Az izr. hitközség előjárósága:

Strak Zsigmond
hitk. elnök

Dr. Weiss István
hitk. jegyző.

Pályázat.

Az árokszállási izr. hitközségben üresedésbe jött ש"י"מ"י-állás, melylyel 400 frt készpénzfizetés, szabad lakás, fél házi kert, egész שח"מ"ה s a szokásos mellékjövedelem élvezete jár, f. é. szeptember 1-én betöltendő.

Kívánatik, hogy az illető magyar honosságu, jó előimádkozó és 3 elismert rabbi által kiállított hattára birtokában legyen.

Pályázók sziveskedjenek koruk, családi állapotuk, és képességükről szóló bizonylataik másolataival felszerelt kérvényeiket alul-

irt hitk. elnökséghez f. augusztus hó 1-ig benyújtani. Próbaelőadásra csak a meghívottak jöhetnek s csakis az alkalmazottnak költségei fognak megtérítettetni.

Árokszállás, 1892. június 16.

Hevesi József
hitk. jegyző

Klein Lajos
hitk. elnök.

Izraelita tanító kerestetik, ki az elemi iskola 4 osztályát, az előirt tantárgyakban és héber vallásra oktadni képes. Évi fizetés 360 frt ha nős, ha nőfelen 320 frt. Ajánlatok, bizonyítványokkal együtt **ROSENTHAL SOMÁHOZ**, Jász-alsó-szl.-györgyre intézendők.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN.)

(PAKRATZ-LIPIK: DÉLI VASUT.)

Okocsán: magyar királyi államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett, enyhe égh. i.

A nyári idény tartama: **április—október**

A tiszta, hamisítatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a nyákhártyák minden hurutos bántalmainál, mindennemű csúzos s köszvényes bajnál, mirigy- és vérbetegségeknel, görvélykórnel, csontbántalmaknál stb. stb

Mint fürdőorvos: **Dr. Marschalko Tamás** működik

Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány hazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porcellán-, márvány-, kőfürdőkkel stb. stb., tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő, izzasztó-kamarákkal; kitűnő gyógy-, zene, olvasó- s zongoraterem, jó étkezés egy új vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás. A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. A magyar kir. államvasutakon zóna-tarifa. Prospectus és felvilágosítással szolgál a

lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése

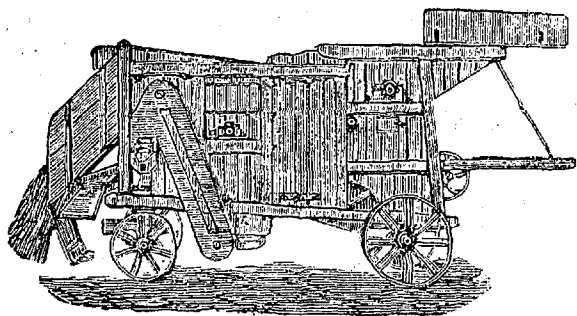
az igazgatóság részéről szakadatlanul történik. friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható **ÉDESKUTY L.**, magy. kir. és szerb kir. udv. ásványvíz szállítónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványvíz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben.

Baris Ferencz és Társa

g é p g y á r o s o k

BUDAPFSTEN.

IX., Lónyay-utca 15. szám.

Ajánlják jeles szerkezetű és kiváló nagy munkaképességű, számtalan kiállításon és versenyen első díjat nyert gazdasági gépeiket, úgymint **járgányait, cséplőgépeiket, kitűnő gabonatisztító és osztályozó Baker-rostáikat, szilvarostáikat, ekéiket. Arankamentesítő rosták különleges gyártása.**

Arjegyzékek kívánatra díj- és bérmentesen megküldetnek.

HERISCH OTTO

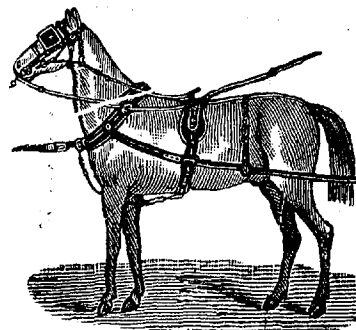
ezelőtt

G A S T A.

Budapest, Hatvani-utca 18. szám.

Alapított 1830.

szijgyártó
nyeregyártó
bőröndös
torna-
eszközök
specziális
készítője
előírás szerinti kutyaszájkosarak és nyakravaiók.

vadászati és utazóbőröndök, ostorok, botok, lovaglóvesszők szerszám- és lőtisztítóeszközök jutányos áron.

Vidéki megrendelések legnagyobb figyelemmel pontosan eszközöltetnek.

Kohn Arnold

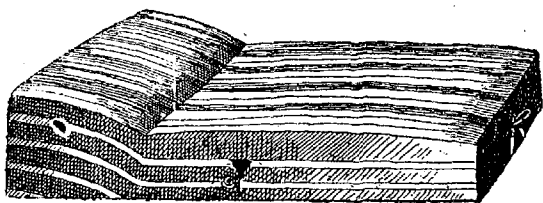
gazdag s i r k ó r a k t á r á t
(Váczikörut 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a s i r k ó á l l i t á s s z o m o r u k ö t e l e s s é g é t k e l l t e l j e s i t e n i ö k .

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezdek a czég jó hírneve.

Szombaton és ünnepeken zárva.

Csász. kir. szab.

Legújabb találmányú

kárpitozott ágybetéteimhez,

mely felülmul minden eddigi gyártmányt, semmi más nem szükséges, mint lepedő a be-terítéshez. Ezen czelszerű találmányomat ajánlom a t. cz. közönségnek előforduló szükségletnél. Megtekinthetők a városligeti műcsarnokban és gyári helyiségemben, hol mértékszerű megrendelések is elfogadtatnak.

Kórházak, szállodatulajdonosok, nevelő-intézetek nagyobb megrendelésnél árkedvezményben részesülnek. Továbbá mindennemű kárpitozott munkát a legolcsóbb áron elvállalok. — Tisztelettel

műkárpitos és díszítő
VIG PAL Budapest, Rózsa-utca 52.

Elő osztrák-magyar villamvilágítási és erőátviteli gyár

EGGER B. ÉS TÁRSA.

BUDAPEST

BÉCS

VII., Huszár-utca
7. sz.

X., Simmeringer-
strasse 187/9.

**Villamvilágítás, telefon,
villámhárító, vasuti távirda
stb.**

A világhírű »Universal Transmitter« nevű mikrofon egyedül jogosított gyártól

Költségvetések, árjegyzékek ingyen és bérmentve.

KRONDORFI

legjobbnak elismert

alkalikus savanyúvíz

általános kedveltségnek örvend, mint különö, az egészségnek hasznos

üditő ital

egy borral, valamint gyümölcsnedvekkel vegyítve.

Magyarországi főraktár:

BAUER LAJOS ÉS TESTVÉRE

Budapest, V., Arany-János-utca 9. sz.

Kapható minden fűszerkereskedésben és vendéglőben.

Kanitz Ferencz és Társa.

szepességi vászonraktára,

ményasszonyi kelengyék gyára,

Budapest, VI., hatvani-utca 11 sz.

alatti jóval megnagyobbított, látványosságot képező üzletben dúz választékban kaphatók: a legnehezebb minőségű szepességi, rumburgi, kreasz, hollandi, irhoni és sziléziai vásznak, szepességi és dupladamaszt asztalneműek. Legnagyobb raktár kész női, férfi és gyermek lehneműekben. Minden e szakmába vágó rendelmeny leggyorsabban eszközöltetik, mert a műhely a házban van. Nagy választék ágyhuzatok és paplanokban.

!! Ujdonságok kávé terítékekben !!

Cretonok, batisztek, sephirek, satinok, nyári pique, gyermek-ruha csinvat stb. stb.

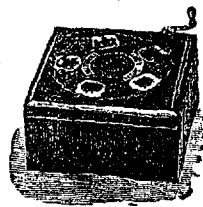
Különlegességek !! angol és francia batist és lenzsebkendőkben.

Valódi szerb vásznak.

VARJU KÁROLY hangszergyáros

(a komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest, Kerepesi-ut 57. sz.)

Egyedül jogosít t t készítője a szab. **üveg-oszlopszatu** hangszimbalmoknak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált igényt en árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Hatóságilag engedélyezett

teljes végeladás.

A legdivatosabb szines és fekete divatszövetek, mosó-zövetek, vásznak, ágy- és asztalnemű, női és férfi ingek, függönyök, kész leány- és fiú öltönyök, tricót-derekak, blousok, kötények, harisnyák és vállfűzők.

mélyen a gyári áron alul adatnak el.

„MAGYAR LOUVRE”

Budapest, bécsi-utca 10. sz.

HERZFELD ZSIGMOND

ASZTALOS ÉS KÁRPITOS

butor-gyári raktára

BUDAPEST,

IV., Károly-körút 26.

A nyomor Izraelben.

Ily czímen a párisi Figaro igen érdekes cikket közöl Chincholle Charles tollából. Olvasóink bizonyára érdeklődéssel veszik tudomásul, mit irnak a nevezett világlapban párisi hitrokonaink viszonyairól és azért alábbiakban ismertetjük a nagyon is figyelemre-méltó cikket.

Megszokták, hogy a zsidókat úgy képzeljék, mint a kik összeszedték Páris vagyonának legnagyobb részét.

Mindig csak a Rothsildekről, Cahēnekről, Oppenheimekről beszélnek önök, mondá nekem egy izraelita a Mayer kapitány temetésén. A szegényekkel is kellene foglalkozniok, kik köztünk élnek.

Ezt akarom most megtenni. Előadom több jól értesült uri-emberrel folytatott beszélgetésem eredményét. Kitűnik, hogy aránylag Izraelben több a szegény ember, mint a katolikusoknál.

Párisban körülbelül minden tíz lakósra jut egy szegény; ez is óriási szám. A Szajna-tartományban 43 ezer zsidó lakik, a mi tizezer családnak felel meg, ezek közt pedig négyezernél több család inséges. Kérdezhetné valaki, hogy a gazdag zsidók miért nem segíeyezik a szegényeket? Hiszen igyekeznek, de lehetetlen egészen megfelelni a szükségletnek.

A jótékony intézeteken kívül, melyekben csak Izraelitákat vesznek fel, milyenek a neuillyi és a plessis-piqueti menhely, a kézműves iskola, a fiatal leányok menhelye, a sinylők háza, a Rothschild-korháza, a Leon Mózsos-háza, továbbá az árvaházakon és a szülő-nők intézetén kívül alapítottak egy jótékonyági-bizottságot, mely 1887-ben nyilvánossági jelleget nyert, de ha ennek évi jövedelme nem éri el a 400,000 frankot, annak az a szabály az oka, melyet minden izraelita betart, és mely így szól:

— A külön célra létesített intézeteken kívül a jótékonyágnak nem szabad felekezetinek lenni.

Elmondhatnám ama katolikusok óriási számát, kiket a nagy zsidó házak támogatnak, hacsak utóbbiak nem ragaszkodnának feltétlenül ahhoz, hogy kivéve azt az esetet, mikor példát kell nyújtatni, titokban tartják jótéteményeiket.

Eltekintve azoktól, kiket felekezetre való tekintet nélkül segíeyeznek, támogattak a lefolyt tízenkét hónapban 13,131 zsidót, vagyis háromezerrel többet, mint az előző évben. Izrael nyomora arányosan nő a mienkkel. Igaz, hogy egy év óta a bizottság rendkívüli intézkedéseket tett. Az orosz zsidók, kik szünetlen vándorolnak be Párisba, nagy gondokat okoznak neki. Meggyőződve róla, hogy nem czélszerű, ha őket sokáig itt hagyja, azon volt, hogy a kiket csak lehetett, mielőbb visszazárlítsa eredeti honukba és hogy a többieket oly helyekre küldje, ahol könnyebb megélhetést remélhetnek. Ily módon 1,284 orosz zsidót utaztattak el Pá-

risból, 710 Amerikába ment, a hol, mint látszik, az első jövevények még nem tudnak boldogulni.

Mint nekünk, a zsidóknak is vannak népkonyháik; gyógyszereket is osztogatnak segélyképpen.

Vannak menhelyeik apró, elhagyatott gyermekek számára, segíeyezik a szegény gyermekeket családjuknál, és bizony eleget tesznek, mert hiszen 118 kis gyermek 25,155 frankjukba került. Öltöztetik az iskolás gyermekeket, és egy év óta 1,271 fiut és 1,077 leánykát láttak el teljes ruházattal, a mi, tekintve a zsidó lakosok számát, igazán nagy összeg. Peszach idején 1,447 család és 359 magányos személy kapott paszkát.

Meg is többszörözhetném e számot.

A felsoroltak eléggé mutatják, hogy van nyomor minden felekezet körében. Nem elég zsidónak lenni, hogy az ember megélhessen. A zsidók kissé jobb segíeyezésben részesülnek, mint a katolikusok, mert éppen a közjótékonyági bizottság, melyet Bechmann, Blum, Bollach, Erlanger, Grünsfelder és Rothschild Edmond báró igazgatnak, valóban magaslatán áll feladatának. Így kölesön-pénztárt létesített azok számára, kik pillanatnyi pénzzavarban vannak, és a mi jótékonyági intézeteink bizonyára üdvös dolgot cselekednének, ha hasonló eljárást követnének. A gazdagok ócska holmijait elküldik a bizottságnak, mely azokat szétosztja. A lábadozókat támogatják stb. Csupa nagyon praktikus dolog.

Ez a cikk nem volna teljes, ha a 4000 szegény családról szólva, melyeket Izrael számít, nem emlékeznénk meg arról, hogy él meg az a hatezer család, melyeknek úgy izraelita testvéreiket mint a többieket támogatniok kell.

Kerek számban négyezeren éppen csak hogy fenn tartják háztartásuk egyensúlyát. Öteznégyszázan jó módban élnek. Igazán gazdag család tehát csak hatszáz van; ezek közt választhatnak azok, kik mindenképp azt akarják, hogy Izrael nyilvánosan kivégeztessék.

A kétkulacsosok.

Nines oly ragyogó hir és nincsenek oly dicső tettek, melyekhez nem férne gyanú és pletyka, a legtisztább mindig talál még tisztábbra, kinek szemében ő aggasztóan szennyesnek látszik. Bizony a derék Drumont sem sejtette, hogy pártjának egyes fanatikussai „megvesztegetett zsidó-bérencnek” fogják tekinteni. Ujabb tevékenysége rehabilitálhatta ugyan, de jó ideig súlyosan kompromitálta lanyhasága és tétlensége.

A Libre Parole megjelenése előtt történt. Drumont legutóbbi könyvének megjelenése óta hónapok teltek el, és az agitátor tolla pihent. Bámulói körében e miatt szelid kétely támadt, mely lassanként gyanúvá sűrűsödött és nemsokára emlegették az „eladott lelkiismeret” és a „bezsebelt hallgatási díjakat.” Azt suttozták, hogy Dru-

mont nem izgat többé, nincs reá szüksége, mert Rothschildéktől, mások szerint az Alliance Izraelite-től kerek egy milliót kapott. Az összeg nagyságát egy nyugalmazott tengerésziszta becsületszavával hitelesítette egyéb bizonyítékok hiányában. Az öreg ur azzal erősítette meg állítását, hogy egy konszortium 600,000 frankot akart rendelkezésére bocsátani egy antiszemita lap céljaira, de Drumont visszautasította az ajánlatot.

El lehet hinni a történetet; természetesen nem a milliót, hanem a hatszázézerest. Drumont ur valószínűleg nem találta megfelelőknek az alapítási feltételeket, Hatszázézer frankkal Párisban nem lehet sokat kezdeni, ha új lappal akar valaki konkurálni Párisban, hol minden pártnak annyi a közlönye. Az olyan kipróbált erő, mint a milyen monsieur Drumont magasabb igényeket támaszthat. Az események tanúsítják, hogy Drumont csak jobb alkalomra várt, és nem hagyta magát parin alul gründolni. Tény, hogy a Libre Parole létezik. Hogyan lépett életbe, arra nézve felvilágosítást nyújt az alapítási tervezet, mely ápr. 14-én kelt:

„... Uram! Van szerencsénk figyelmét a következő bizalmas közleményre fordítani, melyet azért terjesztünk ön elé habozás nélkül, mert az ügy egyrészt rendkívüli erkölcsi és társadalmi jelentőségű, másrészt, a menyiben a tulajdonképeni üzletről van szó, a legjobban fizető eredményt helyezi kilátásba.

Drumont Ede ur, az Elzsidósodott Franciaország és sok más nagyhatású munka hírneves szerzője, a könyveiben oly fényesen megkezdett vállalkozását egy napilapban akarja folytatni. Társaságunk elvállalta finanszírozását e napilapnak, mely La Libre Parole czímen nemzeti érdekeinket oly függetlenséggel és pártatlansággal fogja védeni, melyet a közönség annál többre fog becsülni, minél ritkábbak ezek a tulajdonok a nagyon is gyakran megvásárolható sajtó körében.

Erős meggyőződésünk, hogy ez a lap tetemes és gyors sikerre fog találni. Éppen idején indul meg. Drumont Ede ur tehetsége, népszerűsége, rettenhetetlensége, és az a körülmény, hogy friss anyagot hoz, mely elég lesz az izgatató pólemiák hosszú sorára, a hirlapnak legalább is oly kedveltséget biztosítanak, mint a milyen az Intransigeant és Autorité, melyek pedig rendkívül virágzanak.

A Libre Parole kiadó-társasága április 2-án végleg megalakult egyszerű szövetkezet gyanánt, osztályjegyek kiadása mellett. Utóbbiak száma nyolczszázban van megállapítva. Az első szám megjelenésére kitűzött ápr. 20-ig még bizonyos számú részjegyet 2000 frankjával átengedhetünk.

A nyereség a következő módon osztatik szét: 25% az alapítóknak, a felügyelő-bizottság tagjainak és a szerkesztőknek, 75% a részvények tulajdonosainak. A fennemlített hasonló fajta lapok részvényei már is tekintélyesen emelkedtek és a Libre Parole-éi is bizonyára gyorsan meghaladják majd a kétezret. A tapasztalat

szolgálhat bizonyítékkal. Alapos tehát, ha ezt az üzletet, mint kiválóan előnyöst ajánljuk önnek.“

És így tovább.

A felhívást a „Semaine financière“ igazgatója írta alá. Érdekes a következő utóirat is:

„Figyelmeztetjük, hogy a részvények a birtokosra szólnak. Az anonimítás tehát teljesen fedi és csak annyiszor 2000 frankot kell beküldenie, a hány osztályjegyet kíván.“

Ez a Libre Parole alakulásának története; ez az etikai szempont, a hazafias indok, melylyel a küzdelmet megkezdték és folytatták.

Jövedelmező üzlet

A legaljasabb szenvedély legnagyobb szerű gymölcsötzetése. A prospektus eléggé jellemzi Drumont urat s kollegáit.

De hadd mutassuk be a Semaine financière igazgatóját is. A lapocska egyike ama állítólag pénzügygazdasági zuglapoknak, melyek százával tengődnek Párisban. Alig kell megemlíteni, hogy a lapocska összeköttetésben van egy vállalkozási és üzérkedési bankocskával. Zola az „Agent“ című regényében ijesztő élet-hűséggel ecseteli ezeket a revolver lapokat.

A direktor ur Gerin J. B. ur, a le National volt főszerkesztője. Az utóbbi lapot Thiers és Carrel Armand szerkesztették. Gerin megszerezte, eladta Boulangernek és ezzel eljátszotta az előfizetők bizalmát. A Temps-mal is igyekezett versenyezni. Megnagyobbította a lap formáját, korábban jelentette meg, egyszóval olcsóbban adta, de mind hiába. Ekkor eszébe jutott, hogy a lapot a zsidóknak bocsájtja rendelkezésre, Drumont ellenében ajánlatot tett Zadoc Kahn-nak, a ki udvariasan megköszönte az ajánlközást. Gerin ezzel a levéllel oly reklamot üzött, hogy a grand-rabbin kénytelen volt bírói lépésekkel fenyegetni, ha Gerin továbbra is visszaél nevével. De a jeles férfiú ennek daczára folytatta üzemeit és a következő köröző-levelet küldte szét:

Tisztelt uraim és kedves hitsorsosaim!

Az izraeliták egy idő óta a leggyűlöletesebb rágalmaknak áldozatai, mely rágalmak bizonyos lapok hasábjában terjengnek. A zsidóság előkelő képviselői, kik nemcsak felekezetünk jövőjeért, de a jelenért is aggodnak, hasznosnak tartják, ha nem elmaradhatatlannak, hogy tekintélyes közlöny vállalja el hitsorsosaink védelmét, valahányszor bármily módon is, megtámadják, akár a francia köztársaság földjén, akár a világ más részein, a hol zsidók laknak.

A National, e nagy politikai napilap, megnyitja nekünk hasábjait érdekeinkre nézve bizonyára méltányos és jogos védelmünknek, amit Thiers és Carrel Armand, a lap hírneves védői, kik állandóan küzdöttek a 89-iki halhatatlan elvekért, bizonyára helyeselnének.

A National feladataul tűzte ki magának, hogy a politikai és vallási türelem alapelvét bevigye a nép tömegébe.

E körülmények közt van szerencsém önt mehivni, vegyen részt tevékenységünkben és fizessen elő a Nationalra.

Igy hangzik az 1890 ápr. 20-iki prospektus, melyet ugyanaz a Gerin bocsátott ki, a ki 1892 ápr. 14-én a zsidóheccek jövedelmező üzletére csábitotta a párisiákat.

Most még csak azt kellene bebizonyítani, hogy Gerin csakugyan „hitsorsosunk”?

Reméljük, hogy nem az.

A Kossuth nóta — héber nyelven.

K o h n Adolf bátyánk több sikerült héber verset mutatott be nekünk e napokban, melyek közül különösen egy ragadta meg figyelmünket. A Kossuth-dal 3 első versszakának pompásan sikerült héber fordítása, mely épp úgy illeszkedik a minden magyar által ismert melodiához, mint a magyar eredeti. Szerző, ki 75 éves öreg ur, magyarul csak jól ért, de azért egész életén át magyar sóvinista volt. A magyar szabadságharczot mint önkéntes szolgálta. Az irodalmi értékkel bíró pattogós fordítás így hangzik:

קוֹשֵׁט לְיֹשֵׁב הַשְּׁמִיעַ קוֹל בְּרָמָה:
חָזַרְנוּ חֵיל אֲנֵשֵׁי מִלְחָמָה!
אִים יָשׁוּב יִשְׁמִיעַ בְּאֵלֶּה הַדְּבָרִים,
אִז נִלְכֶּה יַחַד נְעָרִים בְּנִבְרִים.
תָּרוּם קֶרֶן אַרְצֵנוּ!

בְּהַצֵּר בֵּית קוֹשֵׁט נִזְרַע עֲמֻנו.
נִגְף בְּרִגְלוֹ אֶחָד מִשׁוֹסֵינוּ.
לְמַעַן הַרְחָמִים, נְחַיֵּשׁ לוֹ יְשׁוּעָה!
שֵׁם צַר הַמַּסְקוֹי דְּחֹוֹו בְּתַרְוֵעָה
תָּרוּם . . .

הַנָּשִׁים יֵרָדוּ עַל זֶר הַסּוֹבֵב
אֶת כּוֹבֵעַ קוֹשֵׁט, נִפְשׁוּ תִשְׁתַּכְּבֵּב!
בְּחֶמּוֹן הַרְסִיסִים עָלָיו יִפּוֹלוּ,
טְלָלֵי בְּרִכּוֹת עַל רֵאשׁוֹ יַחְלוּ
תָּרוּם . . .

Magyar betűkkel:

Kossuth Lajos hismia kol b'ramah:
Chaszarnu chájl, ansé milchamah!
Im jasub jasmia k'éle hadbarim,
Oz nélcha jachdav n'arim kagbarim.
Tarum keren arczénu!

Bacháczar béth Kossuth, nézer amménu
Nigaf b'ragló ehad miszuszénu.
L'maan harachmim, nachis ló j'sual
Sam czar hamaszkví, d'chuhu bith'rua.
Tarum . . .

Hagesem jóréd al zér haszóbéb
Esz kóba Kossuth, nafsó tisztóbé.
Kahámon hárszizim alav jipólu
Tal'le b'ráchóth al rosó jachulu!
Tarum . . .

AZ ERŐSEK.

— Elbeszélés a kisvárosi zsidó népéletből. — (19)
Irlta: **Bernstein A.**

III.

Mendel egy darabig csak jó képet vágott az eleven vérű Jankele művész kópéságához, hanem mikor avval a fele-héber nótával, meg a Salme tánczolhatnék-jával hozakodott elő, széles tenyereit ráarkta a Jankele vállára és visszatolta őt az ablaknyílásból, úgy, hogy a művész a rövidebb lábára zökkent.

— Jankele — szolt aztán Mendel — ne tégy belőle ilyen tréfát. Tudhatnád, hogy ő olyan zsidó, minőre nem akadsz a világ végeig. Én mondom neked, ő valóságos angyal.

— Nu — szolt Jankele kissé elérzékenyedve, de azért jókedvvel — hát tánczolhatják ám az angyalok is egy jó lakodalmon.

Ettől az argumentumtól mintha a Mendel is engedett volna. Annyi bizonyos, hogy a képét elfutotta a pirosság meg a ragyogás és a keze lecsuszamlott a Jankele válláról. Erre mint a kipattant rugó, egyszeribe megint a hosszabbik lábán termett a geniális Jankele:

— Te szerelmes vagy! — harsogta jókedvűen a Mendel fülébe és nagy, „jó reggelt” köszönve sietve elbicegett a hű ember a piacz felé, hogy a jó strázsa-mester szobájában csak most keresse az igazak háborítlan álmát.

Mendel meg sem tudott fordulni és egyre a világosodó hajnali égen úszott a tekintete, a lelke meg olyan vidám volt, minő rég idők óta sem. Mikor aztán végre hátrafordult, azt vette észre, hogy Salme időközben szépen tüzet rakott, a közös reggelit szolgáltató ibriket fölibé akasztotta és mezitelen karjára nagy ajtatosan csavargatta az imaszíjjakat, hogy a reggeli fohászzkodást elvégezze. Mendelt akkorra már készen várta a friss mosdó viz és bizony ő néma hálával eltelt szívvél hozzá is látott, barátjával egyidejűleg elvégezte a reggeli imádságot, a megszokott szótlanságban megreggeliztek, ami után végre Mendel a padláson, Salme pedig a szobában rövid néhány órára lefeküdtek.

Délfelé járt már az idő, mikor Reb Abele, a kánikulai meleg és a nap izzó sugarai daczára kissé türelmetlenül és magából kikelve a háza elejének hosszát-végét mérte, fejével meg kezével pedig olyan élénken hadonázott, hogy aki csak ismerte ő kigyelmét, az mind tisztában volt vele, hogy no most már készen van ám nála valami a „találó szócska” és csa képpen az al-

kalmat lesi, hogy előhozakodhassék vele. — Bámulója és szomszédasszonya, a fekete Nucho, a kapu küszöbére telepedve, eleven szemjátékkal kísérté az ő magasztalt világbölcselőjének minden egyes mozdulatát és bámulatának fékeit készenlétben tartotta, hogy megerezsze, mihelyt a csodás férfinak kedve kerekedett a jelenkor valamely ügyes-bajos dolgát a multidők valamelyik bibliai versébe való áthelyezéssel az utókor minden idejére megörökíteni. Ámde a jelenkornak az az ügyes-bajos dolga, melyre ez a megtiszteltetés várt, reb Abele várakozása ellenére csak nem akart jelentkezni. Már pedig ez annál szomorubb körülmény, mert nem csak elbeszélésünk hőségnek, hanem csaknem valamennyi szereplőnknek, akikkel eddig megismerkedni volt módunk, reb Abele „szócskája“ szerint ki volt cirkalmazva a maga helye a bibliai versben és reb Abele bosszuságában kénytelen-kelletlen azt hajtogatta magában, hogy ha az a „szócska“ meg nem született, még bizony kurucabb lesz a világ, mint a szent templom elpusztulásakor volt. Hogy miért? Hm, hát Jeruzsálem elpusztulásáról csak annyi „áll irva“, hogy a bukása „csodálattal teljes“ volt; az ő szócskája ellenben csodálatra méltó és csodálatraméltóbb volt minden szócskánál! Biz az anyira „találó“ volt, hogy valóban rettenetes egy állapot lehetett az, mikor pusztán csak hallgató híján mult, hogy nem vetette szét az embereket.

Reb Abelet, még nagyobb bosszuságára, kis hallgató csoport kezdte megkönyékezni, amelytől szép elismerés tellett volna, hanem hát a publicum felé a piac felől a lőcslábu jó strázsamester közeledett, aki mindig olyan szétvetett lábakkal járt, mintha most is a térdei között volna a remonda, melyet vasas német korában ült meg. Ám ez még csak hagyján, de mellette lejtett jámbusokban a Jankele és — ott fliczánkolt előtte az eiválhatlan vig kakas.

Ez a kakas — már azt tudta az egész község — reb Abele életének kelyhében a legeslegkeserűbb csöpp volt; ennek az okos állatnak tulajdonjoga fölött támadt vita reb Abelet a strázsamesternek nem csak egyetlen ellenségévé, hanem — ami még nagyobb baj volt — egyszer az egész község füle hallatára egy tudományos vita rút vesztesévé tette.

Eredetileg — ez megdönthetetlen tény — a kakas reb Abeléé volt. Három évvel ezelőtt róshasónó ünnepe előtt sajátkezűleg vette a piacon, hogy kapóreszt*) csináljon belőle. Sőt mi több, azt sem tagadhatja senki, hogy erre a célra használta is és mint valami páratlan győzelmi lobogót három ízben, háromszor, tehát ki-

*) »Kapóreszt« rendesen kakas, vagy nőknél jércze, melyet a jonkippur előnapját megelőzőleg mintegy a bünök áldozatául szoktak a jámborok egy későbbi ritus értelmében hozni. A tisztára mosott lábu baromfit az áldozó megfogja lábánál és a vonatkozó ima elmondása közben 9-szer a feje körül lendíti, azután félreveti — Husát rendesen a szegények kapják.

lencszer, meglendítette a feje körül. De éppen mikor Abele győzelemittasan utólszor mondta: „Ez a kakas legyen helyettem a halál fia!“ — és a kakast merész kézmozdulattal az enyészet, magát pedig a halhatatlanság karjaiba szándékozott vetni, — a kakas a szoba szöglete helyett, ahol már több bajtársa leste, várta, egyenesen az ablaknak röpiült, onnan ki az utcára, a piacra és a hivatalos szobába, ahol a strázsamester részéről a legrokonszenvesebb fogadtatásra talált. Azután pedig csöndes visszavonultságban ott élt a hivatalos termekben a sátoros ünnepek örömnapiáig, szimchész tóráig, mikoron az egész község nagy derűtségére abban a szerencsében részesült, hogy a bész-hamidrasban igen tudományos egy vita tárgyát képezhette.

(Folyt. köv.)

ARANYOSI MIKSA tanár
nyilvános
polgári és kereskedelmi
iskolája

Budapesten, V., nagykorona-utca 13.

Az intézet áll: 4 polg. isk. és 3 közép kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenrangúak a kereskedelmi akadémiák osztályaiával. Mind a 7 osztály a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1891. évi 53979. sz. rendeletével végleges **nyilvánossági jogot** nyert **bizonyítványai tehát államérvényesek.** A felső osztály bizonyítványai az **egyéves önkéntességre** jogosítanak.

A beiratás **augusztus 29-én** kezdődik. Előjegyzés a szünet alatt is. Az intézet internatussal van összekötve. — Részletes programot készséggel küld

az igazgatóság.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon aranyéremmel kitüntetett **műtermünket**, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa
férfi-szabók

VII., Károly-körut 19. (Báró Orczy-ház.)